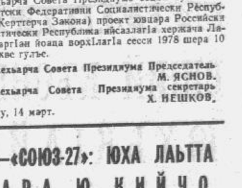
Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 16 март, 1978 шу. ● № 32 (5854). ● Мах 2 кап.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА
РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:
Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Конституце (Керттерча Закона) проект ювцара Российски Советски Социалистически Республика нйсазлагIа хержача Лакхехьарча Совета аргIан йоаца ворхIлагIа сесси 1978 шера 10 апреле городе Москве гулъе.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу, 14 март.

«САЛЮТ-6»—«СОЮЗ-27»: ЮХА ЛАЬТТА БОССАРА Ю КИЙЧО

НИКЪ БАРА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР. 15 март. (ТАСС). Московски ханах 13 сахьат даьлча «Салют-6» яхача орбитальни станце Лаьттана гонахьа 2638 го баьккхар, царех 1484 — борта тIа экипаж йолаш.

Наькъа оттаяьча программага хьежжа кхоана космонавташ Юрий Романенкон Георгий Гречкон лаьтта Iобосс. Тахан Iуйрийна 6 сахьат даьлча дIадоладеннача балха дийнахьа «Салют-6» яхача станце бортовой системаши аппаратуреи консерваацена дIакъовлара операцеши «Союз-27» яха космически кема-юха лаьтта доссаде кийчдара балхаши кхоачашдеш я экипаж. Космонавташа включени а еш хьож кема бортовой системашкеи двигательни установкагеи, пленкаш чудола кассет, полетни документации тохкамаш даь кхыйола материалаши Iойоссаеш йолча аппарата чу хьачуйилле боал, пайда ийца яьнна оборудовани — бытовой отсека чу.

Экипажа ден распорядкаца иштта «Чибис» яхача вакуумни костюмашца физически упражненеши тренировкаши е лаьрхIад.

Экипажа докладегIа а телеметрически информацей хоамегIа а орбитальни комплекса бортовой системаш лерттIа болх беш я.

Новкъостий Романенкон Гречкон могаш-маьрша ба.

Кремле совгIаташ дIадалар

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева 14 марте Кремле Даьхен доккхий совгIаташ дIаделар цIи хезача военачальникашта, партийни советски болхлошта.

СовгIаташ дIалуш къамаьл дир новкъоста Л. И. Брежнева.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

Деза новкъостий!

Дукха ха йоацаш вай мехко дерригача халкъа доккха цIей санна белгалдир деналерча СССР Герзащарча Низий 60 шу дизар. Дерригдунен-исторически коталоний сийле яьккха да уж. Личии состава политически сакхетамен тIема кийчоии боарам лакха хиларо, хIанзара эгара дикагIдолчӑ герзаща кийчдаь хиларо, опыт йолча военачальникаша кулгалдаро ю царех советски халкъа кхерамзлен тешаме чIоагIале, халкъашта юкъера машар хьаллацара низ бола фактор.

Даьхенна бовза а бовз боккха мах а бу дIадахача шерашка яьхача йицлургйоацача коталонашта доккха дакъа юкъедихьарий, вай деношка мехка оборонни низ чIоагIбара доккха дакъа юкъеккухьарий.

Цудухьа КПСС Центральни Комитето предложени йоаларца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо белгалбе а боагIаш доккхийча пачхаьалкхен совгIаташца белгалбаьб цхьабола кулгалду военни новкъостий. Из бе а боагIаш баь мах ба тIема денала, эскарашта хьаькъале кулгалдара, тIема шерашка гойтача къонахчаленни турпалалеи, хIанзарча хьалашка Советски мохк тешшаме лорабелга Iалашдеш царна карагIдаьннарий.

Сона чIоагIа тоам хул парте Центральни Комитетои СССР Лакхехьарча Совета Президиумои тIадиллар кхоачашдеш, тахан цIи хезачеи сийдечеи военачальникашта доккхий совгIаташи белгалои знакаши дIалуш.

Царна юкъе — СССР оборона министра заместитель, Советски Союза Турпал, Советски Союза маршал новкъост К. С. Москаленко. Цунна дIалу Ленина ордени «Доша Седкъа» яха шоллагIа медали. Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи Керттерча политически управлене начальник эскара инарал новкъост А. А. Епишев. Цунна еннай Советски Союза Турпала цIи.

Ленина орденашца белгалдаьд СССР Герзащарча Низий тайпай главнокомандующешта — эскара инарала новкъоста И. Г. Павловскена, авиаце керттерча маршала новкъоста П. С. Кутаховна, Советски Союза Флота адмирала новкъоста С. Г. Горшковна, Советски Союза маршала новкъоста П. Ф. Батицкена, СССР оборона министра хьалхарча заместителa, Варшавски Договора доакъошхой-пачхьалкхений ВIашагIкхийттача Герзащарча Низий главнокомандующена Советски Союза маршала В. Г. Куликовна карагIдаьннараш.

Ленина орден еннай Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема ветерана, Советски Союза маршала новкъоста В. И. Чуйковна а.

Ленина ордени «Доша Седкъа», «Марси ЖIови» яха медалаши иштта дIаелар кхыболча новкъосташта.

Советски Союза маршала воински цIи яларна дувзаденна Маршальски седкъа тахан дIаэц СССР оборона министра хьалхарча заместителa новкъоста С. Л. Соколова.

Мукъаба сона Даьхен доккхийя дала доагIеи совгIаташ, советски халкъа хьалхашка карагIдаьнна доккха хIамаш лоархIаш хилара знакаш тахан дIаэцараш дег тIара даькъала буваа. Шун массане а, деза новкъостий, могашал дика хилар, оаш керда доккхий толамаш дахар лоз сона. Со тешаш ва дIахо йолача хана а вай социалистически Даьхе лораяра, массане а юкъара машар чIоагIбара оаш де доагIа гIулакх дергхиларах.

Иштта дег тIара къоабалве безам ба са Коммунистически партенеи Советски пачхаьалкхеннеи хьалхашка карагIдаьннa хIамаш бахьан долаши цар вахаре юбилейни даташца дувзаденнеи орденаш енна КПСС Центральни ревизионни комиссе председатель новкъост Г. Ф. Сизови СССР Министрий Совета Председатела заместитель новкъост В. Н. Новикови. Шун бехктокхамерча гIулакхаш тIа оаш керда толамаш дахар лов тхона, новкъостий.

* * *

Зале хиннараша дIаьхдаь тIоараш детташ тIаийцар новкъоста Л. И. Брежнева къамаьл.

Ленина ордени «Доша Седкъа» яха шоллагIа медали дIаеннай Советски Союза маршала К. С. Москаленкона.

Ленина орденаши «Доша Седкъа» яха Советски Союза Турпала медалаши еннай авиаце маршала Ф. А. Агальцовна, эскара инарала А. А. Епишевна, инарал-полковника А. С. Желтовна, эскара инарала М. И. Казаковна, эскара инарала И. Н. Шкадовна, авиаце инарал-полковника А. И. Бабаевна.

Ленина ордени «Марси ЖIови» яха Социалистически Къахьегама Турпала медали дIаеннай инарал-лейтенанта-инженера А. Г. Караоглановна.

Новкъоста Л. И. Брежнева Ленина орденаш дIаелар инарал-полковника-инженера Н. Н. Алексеевна, эскара инарала А. Т. Алтунина, Советски Союза маршала П. Ф. Батицкена, Советски Союза флота адмирала С. Г. Горшковна, Советски Союза маршала В. Г. Куликовна, авиаце керттерча маршала П. С. Кутаховна, эскара инарала И. Г. Павловскена, Советски Союза маршала В. И. Чуйковна.

Ленина орден еннай СССР Министрий Совета Председатела заместителa В. Н. Новиковна.

Къахьегама ЦIеча Байракха орден дIаеннай КПСС Центральни ревизионни комиссе председатела Г. Ф. Сизовна.

Советски Союза маршала воински цIи ялараx йола СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамотеи Маршальски седкъеи дIабелар С. Л. Соколовна.

СовгIаташ деннараша шоай къахьегама боккха мах барах дег тIара баркал аьлар КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета. Цар тешам белар шоай дерриге низаш, опыт, знанеш КПСС XXV съезда исторически решенеш толаме кхоачашъяра, вай мехка коммунистически общество хьалъяра, Сийлахь-боккхача Октябра карагIдаьннараш тешшаме лорадара шоаш дIалургхиларах.

Къамаьлаш даьраша новкъост Л. И. Брежнев дег тIара даькъала вийцар цунна йоккхагIйола «Победа» яха тIема орден яларца. Цар белгалдир вай Даьхен низ чIоагIбеча Леонид Ильич Брежневна карагIдаьнна Iалаьмате доккха гIулакх, КПСС-и Советски пачхаьалкхени машара ленински арахьара политика чакхйоахача цо юкъедихьа Iалаьмате доккха дакъа. СовгIаташ деннараша хьааьлар новкъоста Л. И. Брежнева советски халкъа беркат дара, дерригача дунен тIа машар хилийтара духьа цо массе а оагIорахьара беча балха тIа керда толамаш дахар шоашта ловлга.

СовгIаташ дIалуча бар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. П. Георгадзе.

(ТАСС).

СИЙЛЕ ХИЙЛА БАЛХАЛЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша хьайбаш дика Iангара дахара лелаяьча республикански социалистически яхьа итогашка, хIаьта иштта хьайбай боахама белхлоша профессегIа 1978 шера январе — феврале лелаяьча социалистически яхьа итогашка.

Котъяьннарг а лаьрхIа республикански газеташ тIарча сийлен Улга тIа яьхай:

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОН,

пачхаьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план 1-ча марта—66, фуъаш—73 процента кхоачашъяь, 1977 шерарча цу ханаца ннйслича шура—12, фуъаш—24 процент дукхагIа дехка, детта доахан, хьякхарч, оалхазараш дукхагIа хулийтилга, хьайбаш тIера ца далийтара хьокхамаш тоаделга Iалашдаь.

Белгалбаьб Урус-Мартановски, Ножай-Юртовски районий дика болх.

КОЛХОЗАШИ СОВХОЗАШИ:

Грозненски района «Первое мая» яха колхоз;

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIа йола совхоз;

Сунженски района «Победа» колхоз;

Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIа йола колхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йола шурий ферма;

Грозненски района «Гикаловское» яхача ОПХ шурий ферма;

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 2 йола шурий ферма;

Надтеречни района «Кругловский» совхоза шурий ферма;

Назрановски района «Назрановский» совхоза Плиевски шурий ферма;

Шалински района «Южный» совхоза шурий ферма;

Гудермесски района «Гудермесский» совхоза № 2 йола шурий ферма;

Наурски района «Притеречный» совхоза шурий ферма;

Шелковской района «Шелковский» племзавода жаIуй бригада (вокхагIвола жаIу К. Аманакаев);

Надтеречни района «Минеральный» совхоза жаIуй бригада (вокхагIвола жаIу Т. Шуаипов).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ,

зонашка гIолла шоай отраслешка дикагIа хьокхамаш даьхараш. Царна хьожаяьй КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела вымпелаш:

М. КУЛЕШОВА — Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза доярка;

Т. КАЛАЧЕВА — Грозненски района «Юбилейный» совхоза доярка;

М. УМХАДЖАЕВА — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка;

А. САЛАМОВА — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка;

А. ДАБАЧАЕВА — Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза доярка;

Ш. ГАЖАЕВ — Ножай-Юртовски района доккхий хьайбаш чуоттадаь кхоабача колхозий юкъарча объединене скотник;

Н. ГЕРАСИМЕНКО — Сунженски района «Победа» колхоза скотница;

А. ИСАКОВА — Ножай-Юртовски района XXII партсъезда цIерагIча колхоза Iаьсий леладер;

З. МУРШАДЫРОВА — Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсий леладер;

О. ЗУБКОВА — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза Iаьсий леладер;

К. ОСАБАЕВА — Грозненски района «Грозненский шурий» совхоза Iаьсий леладер;

В. МОРОЗОВА — Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза хьакхарч лелаер;

К. АМАНАКАЕВ — Шелковской района «Шелковской» племзавода вокхагIвола жаIу;

Т. ШУАИПОВ — Надтеречни района «Минеральный» совхоза вокхагIвола жаIу;

С. АШАХАНОВ — Наурски района «Россия» яхача колхоза воаккхагIвола жаIу.

ПрофессегIа лелаяьча социалистически яхьа условеш толаме кхоачашъяь хьайбай боахама 282 болхло — дояркаш, скотникаш, Iаьсий леладераш, хьакхарч лелаераш, жаIуй, котбаьннарг лаьрхIаб. Спискашта кепатох районни газеташ тIа.

КХАЬ БЕТТА ПЛАН ЯЬЙ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга кхоачашъе декхар тIаийцад Малгобекски бурув тохара балхий управлене лаьттан ченаш техкараша. Из толамца кхоачаши тIехкхоачаши дара шерра социалистически яхь йоаржаяьча цар дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах. Бурув тохара хьалхарча квартала план диьлагIча марта кхоачаш а яь. хIанзлехьа управлене коллективо планал совгIа техад 620 метр бурув.

Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, из тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув тохара остех бизза пайда ийбарах духхьал январь бетта цо пачхаьалкхенна 325 эзар сом пайда баьб. Иштта бIаьш эзараш сомаш кходаьд февраль бетта а.

Управленерча бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Атарщиков Иван Александрович керте латтача № 918 йолча буровой коллективо. Цо кхаь бетта планал совгIа хIанзлехьа техад 370 метр бурув. Иштта дика къахьегаш ба укх шера Хантемиров Галимжан Шакировича кулгаллеча № 168 йолча буровой лаьттан ченаш техкараш а. Цар квартала планал совгIа 78 метр бурув техад.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КХАШКАРЧА БАЛХАШКА КИЙЧБЕННАБ

ТIаийца хинна социалистически декхар кхоачаш а деш 23 февраль тIакхоачаш юртбоахама техника кийчон мугIаре дIаоттайир Гудермесски района «Новогрозненский» комсий совхоза ремонтникаша. Тоайир 39 трактор. Цул совгIа март бетта кхы а 7 трактор тоае торо йолаш ба уж. ЦаI мара ца юсаш кийчъяьй 4 комбайн а. ХIаьта еррига тIехьаьовза инвентарь болх дIаболабе 20 феврале денз кийча я. Лораю тоаяь техника. ЖагIа болла лаьрхIа вIаштIехьвьаккхача моттиг латт 24 макха, 17 опрыскиватель, 14 нух, 7 культиватор, 6 каток. Мукхъоаргйоаца оатхалашта битумни смесь хьекхай, кIала дахчан гударгаш оттаяьй.

Ремонтни балхаш толаме дIадахаьа еррига торонаш я механически мастерске ку. Латт токарни, слесарни станокаш, я эша тайп-тайпара оатхалаш, ба техника дика йовза говзанчаш. Дийнахьара нормаш 130—140 процент кхоачашъеча, производстве хьалхалаттача наьха цIераш йоах мастерске заведующе коммуниста Джабраилов Салауде. Уж ба ветеранаш токарь Хажаев Алхазур, моторист Идрисов Амир, слесарь Тутаев Шата, электрик Пачуев ТIабас, сварщикаш Джамаев Iандин Нуиаев Лечин. Царел дукха тIехьа ца бусаш къахьег къонабараша а. Иштта, слесараша Бешиев Хьусена, Исмаилов Мухьмада, токара Масхадов Ахьмада. ХIаьта шоай техника массарел хьалха тоайир опытни трактористаша Алиев Минкаила, Тугаев Мовсара, Насуханова Майрас, Усумова ПаьтIамата.

— КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIара хIара дош теркам тIаозаш, лоархIаме да. Масала, цу документа тIа аьнна да: «Къахьегама овсарле геттара лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам дIакъоастабе йиш яц къахьегача сага еча йоакхонах. Къахьегамеи салоIамеи хьалаш тоадара, юкъаразобразовательни боарами кадрай квалификации лакхъяра хьинаре болх беча предприятешка хьокхамаш а тIех хул. Уж деташ даим шоай теркаме лоаттаде деза боахама кулгалхоша». Цу дешаша тIахьеххача тайпара къахьегамхой йоакхо ю оаха, — йоах рабочкома председатела Кудрявцева Прасковьяс.

Бакълув из. Социалистически яхье хьалхалаттача, дика къахьегача наха сийлен грамоташ, салаIа баха мах боацаш путевкаш, ахчан премеш тел. Цар сийна арахец «Къахьегама листокаш», пенгазеташ. Теркам тIабохийт къона механизатораш хьалкхебара а. Бувзам лоаттабу 8—10-ча классашкарча дешархошца. Техникаца хьаккашта а боахаш кагирхошца каст-каста дагабувл хьехамчаш. Цу гIулакха школана хьакъоастаяьй 2 трактор. Цул совгIа, боахаме хIара шера болх беш хул механизаторий курсаш. ХIанз цига дешаш ва, юкъе 6 йоI а йолаш, 36 саг. Царна механизаторий говзал хьехаш ба инженер Юсупов Назарбек, механик Кунаев Рамзан, кхыбараш. Сварщикаши токараши кийчбу курсаш а я цу боахаме. Цига дешаш 29 саг ва хIанз.

БIаьстан балхаш эше тахан а дIадоладе кийча ба цу совхоза механизатораш, кхаш лелатераш.

М. ЦУРОВ.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцад Грозненски «Электроприбор» завода дуккхача бригадаша, участкай коллективаша. Уж тIехкхоачашдара яьржача социалистически яхье халдаиза хьалхалатташ хьайоагIа коммунист Люкшин Георгий Федорович керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча сборщиксий бригада коллектив. Пятилетка хьалхарча шин шера задани соахка 20 декабре кхоачашийр цо. Шийн къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш къахьегача бригадас ханал хьалха кхоачашъяьй укх шера шин бетта план а.

Заводе эгара бехктокхамегIа лоархIачарех ба бригада сборщикаша кхоачашбу болх. Цар вIашагIъехк «ЭР-420», «ЭР-620 КЗ», «ЭР-300 КГ» яхача электрофотографически аппаратий редуктораш. Овсаре къахьегарал совгIа цхьаккха тайпа брак ниисъялийтац цар шоай балха тIа. Цудухьа ОТК болхлой тIахьожам боацаш къахьегаш ба уж. Царех ба сборщикаш Пригорнев Николай Андреевич, Акчурин Валентин, Мухин Николай Александрович, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 125 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) сборщикаш Н. Пригорнев, В. Акчурин, Н. Мухин кийчъеча редукторага хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Я Х Ь Е КОТБУВЛАРАШ

Гудермесски локомотивни депо коллективо де а доагIаш сий ду машиниста Паценко Владимир Тимофеевича, бригадира Муслимов Рахман Ахмадовича, слесара Якуев Наурдин Сулеймановича, машиниста гIонча Лесниченко Александр Степановича.

1978 шера производственни заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа йоаржаяьча Еррнгсоюзни социалистически яхье дакъа а лоацаш производстве хьалхалаттачар кхоачаши тIехкхоачаши ду шоай социалистически декхараш. Цар кIезига кхоьыц материалаш, запасной оатхалаш, электроэнерги. Шоай тIехдикача къахьегамца хьокхам а луш цар гIо ду балха новкъосташта кхы а овсарегIа къахьега. Царех хIаранена депо кулгалхоша дуккхаза баркалаш а яьхад, ахчан совгIаташ а тийннад.

Дукха ха йоацаш боккха кхаъ хилар депо къахьегамхошта. Ленина ордена цIерагIча Къилбаседа Кавказа машиннаькъа кулгалхошеи профсоюза наькъа комитета Президиумеи решенегIа «Магистрала дикагIавола болхло» яха цIии «Машиннаькъа транспорта социалистически яхьа отличник» яха наькха тIа йоахкаю знакаши елар нов, Пащенкона, Муслимовна, Якуевна, Лесниченкона.

«Къилбаседа Кавказа машиннаькъа дикагIвола мастер» яха цIи еннай электромашинни цеха мастера Прокопов Владимир Ильича, хIаьта цун цIи машиннаькъа къахьегама сийлен книжка тIа дIа а язъяьй.

* * *

Грозненски локомотивни депорча хIара токара, сварщика, аьшкпхьара шо-шоай 1978 шерарча социалистически декхараш тIа дIаязъяьй локомотивай оатхалаш кхоеc, къаьнача болтех, гайкех, кхыча материалех, электроэнергех шерагIа пайда эца дош луш йола пункташ.

Укх шера хьалхарча шин бетта лелаяьча социалистически яхьа итогашa дог гIоздоах тепловозникий коллектива. Ремонтни цехий ерригача коллективаша зе ца деш болх барал совгIа, 15 эзар сома пачхаьалкхенна пайда а баьб.

ДикагIа дола хьокхамаш даьхад мастера Хажиев Ахьмада кулгалдеча дизельно-заготовительни цеха коллективо. Цар 2500 сома материалаш кхоьый. 1,5 эзар сом совгIа ахчан материалаш кхоьыӣ мастера Макаренко Алексея кулгалдеча тепловозаш хьалъйеш ремонт еча цехеи Павычев Владимира кулгалдеча электромашинии цехеи коллективаша.

Депо эгара дукхагIа кхомберех лоархIаш ба слесараш: Ширягин Анатолий, Лавринов Николай, Волчатников Николай, Амерханов Александр, токарь Голуман Александр, аьшкпхьар Степанов Василий, иштта кхыбараш.

Г. ФЕДОРОВ.

Коммунистически субботника накъадолхаш

Дег тIара къоабалъеш

В. И. Ленин ваь 108 шу дизара сийна укх шера 22 апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботник чакхдаккхара Москверча хьалхалаттача предприятешкарча болхлой инициатива дег тIара къоабалъеш хьаллоац Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша.

«Наурский» совхоза механизатораша, комсаш, хьайбаш леладераша дош деннад 22 апреле балха нормаш цкъаи-ахаззеи тIехкхоачашъеш къахьега. Субботник хургдолча дийнахьа юкъера лаьрхIача 1500 сома маьха балхаш де лерхI. Из дерригa ахча иттлагIча пятилетка фонде дIачудала соцам баьб совхоза къахьегамхоша шоай собране.

Х. МАГОМЕТОВ.

* * *

Грозненски вагонникаша шоай собранешка дош деннад субботник долча дийнахьа цаI санна массава а аравалеи дика овсарле йолча къахьегамца из ди белгалдаккхеи.

Цу дийнахьа депо болхлой къахьегаш хургба шоаш кхоьыча материалий, запасной оатхалий, электроэнерге чотах. Цар вагонашта, чархашта, воздухораспределителашта, кхыча вагоний оатхалашта ремонт ергья.

ХIаьта инженераш, техникаш, гIулакхера нах, гIонна йолча цехий болхлой, производстве балхаш деш мел боацараш болх беш йола моттигаш, депо ков тоадеш, цIендеш хургба. Депо къахьегамхоша цу дийнахьа шоаш мел даьккха ахча пятилетка фонде дIалала лерхI.

Г. АНОХОВ.

* * *

20 эзар сома маьха продукци арахеца, 2 эзар сом алапи пятилетка фонде дIачуле, 800 гаргга саг 22 апреле коммунистически субботник долча дийнахьа болх бе аравала — «цIеча шоаттдийнахьа» цу тайпара гIулакхаш чакхдаха лаьрхIад Грозненски Iилмапроизводственни объединене «Промавтоматика» яхача опытни завода коллективо.

Завода къахьегамхой 22 апреле продукци арахийца Iергбац, царех цхьабараш, къаьстта инженерно-технически болхлойи гIулакхера нахи, завода гонахье, цуи ков цIендеш а, тоалаь хоздеш а, керда гаьнаш, зизай клумбаш дIайогIаш а хургба.

С. ШАБИЕВ.

* * *

В. И. Ленин ваь 108 шу дизара сийна 22 апреле субботник чакхдаккха, аьнна москвичаша дIаболабаь болам дег тIара хьаллаьцаб Нохч - ГIалгIай пачхаьалкхен университета филологически факультета кьаман отделенен студенташа. Къаьстта цу гIулакха хIинзэе кийчо е дIаболабеннаб II курса гIалгIай группа студенташ. Группе вIашагIъеккай бригадаш, болх бергбола моттиг белгалъяьй.

Университете дIахьош йолча моллагIча мероприяте хьинаре дакъа лоацаш а, масал гойташ а, иштта шийгара инициатива луш а я из группа. ХIаьта цу дийнахьа болх массарел дикагIа бе аьнна ваIад яьй.

Д. ИНАРКИ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума заседани

14 марте РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела М. А. Яснова председателал а деш хилар Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Конституце проект йийца РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума заседани.

Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Конституце (Керттерча Закона) проектах доклад йир РСФСР Конституце проект кийчъяра йолча комиссе председатела, КПСС ЦК Политбюро членала кандидата, РСФСР Министрий Совета Председатела М. С. Соломенцева.

Из дош дувцаш дакъа лаьцар Н. Г. Богатырева, Р. Ф. Дементьевас, С. М. Ислюкова, А. Я. Овчинниковас, Ю. Ф. Соловьева, Ф. В. Султанова.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо тIаийцар керттерча даькъе РСФСР Конституце (Керттерча Закона) проект къоабалъеш дола Указ, хIаьта из республика дерригача халкъо ювцара ара а яькхар.

Президиумо тIаийцар 1978 шера 10 апреле РСФСР Лакхехьарча Совета аргIан йоаца ворхIлагIа сесси РСФСР Конституце проект ювцара гулъе аьнна Указ.

Президиумо къоастадир кхыдола дешаш а.

Президиума балха дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара А. П. Кириленкос.

(ТАСС).

Нов. А. Я. Срибнойна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика землеустроительни организашка дуккхача шерашка беркате болх барахи ваьча дийнахьа денз 50 шу дизарца дувзадения а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Срибной** Александр Яковлевича — «Севкавгипрозем» института Нохч-ГIалгIай филиала директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

Гор. Грозный.
1978 шу, 14 март.

ИРАЗ ДАХЬА ЗАКОН

ВИIИЙ КЪОНГАША ЮХЬКIАЙЯЬЙ

Иттлагlча пятилетка кхоалагlча шера чуеннай вай Даьхе. Къаьстта къахьегама овсарле лаккхийр керда Конституци — вай вахара Закон тIаэцаро. Кердача Конституце проект Iомаеча хана дуккхача тхоай колхозхошца къамаьлаш хилар са. Цкъаза нийслора Конституце шоашта енна бокъонаш дика йовзаши царех пайда эца гIерташи хиларал совгIа кхы хIаманна сагота боаца нах, шоай обществана хьалхашкара декхараш дага а ца доагIаш. Цхьабакъда ди тIехьа кIезигагIа-м хул цу тайпара нах.

Конституце 60 статья тIа дIаяздаь да: «Общественно-пайдапеча балхах къехкаш хилар социалистически общества принципашца тарлуш дац». ТIаккха хано ше юкъедихьад-кх из! Халкъа Iаьдал хилар иштта да. МалагIча капиталистически мехка хила йиш я цу тайпара хIама? Цхьаннахьа а дац.

«Общественно - пайдапеча къахьегамо белгалдоах обществацара гIулакхаш» аьнна дIаяздаь да Конституце тIа. Беррига а шин мутI мара бац уж. ХIаьта мел боккха ба чулоацам! Мел чIоагIа везву цар къахьегама сагI Цкъаза воашта юхе бахаш хьинаре къахьегаш боахкя нах бIаргагац вайна. Тха колхозе йолаш я къахьегамхой бIарчча династеш. КIеззигача наха мара бовзаш бац тIехьенгара тIехьенга хьинаре къахьегаш дукхача хана денз хьабоагIа уж башха дика нах. Цар сий даккхара, уж шерра дIабовзийтара хайра хIама дац тха колхозе. Бакъдар аьлча, цар сий-м сага доалургдац, деце а цар балха опыта массане мах беши уж белгалбоахаши хилча бакъахьа хургдар.

Тха «Победа» колхозе массанена а довзаш да БугаевгIар тайпа. Хьаьнала къахьегаш, цIагIа, арахьа Iимерза нах ба царех дукхагIбараш. Иштта шоай даьй леррагIа дIадоладеннад цар бераш а.

Бугаев Николай Павлович жа Iу вола 25 шу да. Советски Iаьдал отталехьа из санна вола саг мекъа вац алар мара кхы белгалбаккхаш хиннавац. ХIаьта Николай Павловича тийнна совгIаташи Сийлен грамоташи чот яь ца валлал я. ХIана аьлча, юртбоахама шу мелла хала доагIе а цун «хьувкъам» боккха хул, хIаьта Iаьхаргаш-м массаза а кхыча жаIушачул дукхагIа кхеду, иштта дукхагIа доакх тха а.

ЦIи хеза механизатор ва иов. Бугаева воI Иван. Хала болх ба из. ХIана аьлча, дийша хиларал совгIа ший болх безабенна а хила веза механизатор.

1941 шера берригача колхозхоша тIем тIа накъаваьккхар Бугаев Петр Андреевичи цун воI Андрейи. ТIеххьара а колхоза коа гIолла бIаргтохаш ше аьхки болх бе безаш хиннача сенокосилкана, жаткана бIарахьежача, кес бе а елла, говраш хьаьстача, тIем тIа вахар Петр Андреевич.

Дас а воIа а тIема халонаш йизза Iайшар. Петр Андреевичи Андрейи коталонца тIем тIара шоай станице цIа а баьхка юха а дIаболабир ялат кхедара шоай хала болх.

ХIанз Петр Андреевич пенсе ва, 80 шу гаргга ха я цун, яле а по болх бита цхьа-ши шу мара дац. Пенсе ва цун воI Андрей а. Эггара зIамагIвола воI Владимир Петрович механизатор ва, хIаьта юкъера воI мара вац БугаевгIар династе гIулакх «хийца». Эскаре гIулакх деш ва из.

Шиъ вийий Андрей Петровича къонгех — Андреяхи Александрахи доккхал деш ва Петр Андреевич. Хьалхарвар агрономи вож механизатори ва.

— Бера хана денз колхозе болх беш хинав со, — йоах Петр Андреевича. — Укхаза дIанийцав со КПСС членалла. Са леррагIа дIаболхаш ба веший къонгаш. Шаккхе а колхозе меттел районе а хьалхалаттарех бола механизатораш ба. Царна болх бе ховргдоацашь цхьаккха тайпа машина яц юрта боахаме. КIезига бац боахаме цар механизатора говзал Iомаяь кагий нах а.

Конституце тIа дIаяздаь да: «СССР гражданий доалахьен лард къахьегама доходех латташ я». Уж дешаш нийсен дикея да. Къахьегама сага дего яххача тайпара да уж.

Диццала йиш йоацаш да Лазаревай дезала истори а. ТIем тIара юххьанца письмош нийдора Лазарева Мария Егоровнас. ТIаккха тIем тIа Даьхе лораеш майра валар хиннад маьра — Михаил Ивановича аьнна каьхат дера цунга. ЗIамигача кхаь бераца йисар Мария Егоровна. Низкъала хиннадале а йохнзар колхозхо. Къахьегамца мара бераш хьалкхеде йиш йоацилга дика ховш яр из. Малх хьалкхийтта чубиззалца йолча хана ше болх а беш шийн бераш къахьегам беза Iомадир цо. Шераш дIа ме долх низ болаш яр колхоз. ДегIайоагIар ЛазаревгIар къахьегама доходаш а. Хьалдир Мария Егоровнай шийна воIа цIенош, нийцар хIанзара мебель, цIагIа эша кхыйола хIамаш. ТIаккха цкъа цхьаннеи пюзлагIа воккханеи — автомашинаш.

ЛазаревгIар мишта болх бу хара тоъаргда ер цхьа масал: вIаштта кхаь шера гурахьа дIадийна ялат чуэцача звенона кулгалдеш ва цхьа воI Василий Михайлович, массаза хьалхле а лелаеш. Соахка юбилейни шера хIара гектара тIара 40 центнер кIа чудера, 20 эзар совгIа центнер ялат аьрдар цу звенос. Цига болх беш вар Бугаев Алексей Михайлович а. ДикагIболча механизаторашка йохка бригаде хьахьожаяьча шинех цхьа автомашин эцаргья Алексей Михайловича.

Лоацца аьлча, дерригие корта ба къахьегам. Дика кийчвеннеи дийшаи хиларца а ца деш цун къахьегамга, цунгара обществана хулача пайданга хьежжа сий ду сага. Иштта къахьега бокъо енай СССР кердача Конституце — советски наха ираз денача Законо.

И. ЕМЕЛЬЯНОВ,
Сунженски района «Победа» колхоза колхозхо.

Иттлагlча пятилетка шарашка къаьстта дика къахьегаш я Нохч-ГIалгIай АССР МВД ОКС-а СМУ шоллагIча участка коллектив. ДIадахача шера цо йисте а даьккха эксплуатаце дIаделар 20 квартира, 45 квартира йола ши цIа. ХIанз шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегаш ба участка гIишлонхой ма-могга сихагIа «Динамо» стадионера спортивий ловзарий зал йистеяккхара. Йиллача ханал дуккха хьалха хьалъяьйоаккхаш латт цар из.

Укхаза хаддаза социалистически яхье хьалхалатташи шоай новкъосташта хьоккхам телаши хиларца белгалбаьнна ба отделочникаш Н. А. Клюева, Н. Асаева, В. В. Новиков, В. Р. Ибрагимов, В. В. Букина, З. Фадеева, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 110—115 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) отделочникаш Н. Клюева, Н. Асаева, В. Новиков, В. Букина, В. Ибрагимов, З. Фадеева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Толамашка бода никъ лохаш

Вай мехка массе а мIинге санна чIоагIа могадеш а хьалхашка латтача кердача декхарий программа лоархIаш а тIайнар «Чеченоингушстройматериалы» яхача производственни объединене предприятей коллективаша 1978 шера социалистически яхь йоржаяра хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо.

Юбилейни шера даьха толамаш чIбагIдеш, производство вIаштIехьйоаккхилга тоадеш, «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаеш дIадоладаьд объединене производственни коллективаша пятилетка кхоалагIа шу. Балха боарам лаьгI ца беш, производства эффективность лакхъе, продукце дикал тоае гIерташ къахьег цар.

Объединене предприятеша тIеххоачашъяьй продукци маьхала яккхара, валови производство, къахьегама овсарле лакхъяра, продукце дикал тоаяра укх шера шин бетта план. Соахка цу хана хинначунца нийсйнча дукхагIа маьхала яьккхай продукци, хIаьта итташ эзараш дукхагIа арахийцай кирпишк.

Уж а кхыдола а толамаш даха тха производственни коллективай, кхыметтел дуккха хана денз тIехьаюсаш хиннарий а вIаштIехьдалара бахьан, керттерча даькъе, социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяккхар да, хIара коллективана, хIара болхлочоа хьалхашка латта декхар цунна къаьгга довзаш хилар да. Объединене профкомо а предприятей профсоюзни организацеша а хеддан-за йоакхо ю социалистически яхь вIаштIехьъяккхарца дувзаденнача дешай. Яхье дакъа лоацаш практически объединене мел вола болхло ва.

Объединене коллективаша чIоагIа раьза хиина хьаллаьцар «1978 шу — хьинареча къахьегама шу де», аьнна парте баь тIахьехам, иштта хьаллаьцад СССР керда Конституци тIанийца шу дузача денга пятилетка кхаь шера план кхоачашъе аьнна москвичаша дIадоладаь гIулакх а. ХIанз партийни организацей хьалхленца, профсоюзни комсомольски организацеша, ерригача предприятей коллективаша производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра керда торонаш лех, пайда ца эцаш дола кхоачамаш гучадоах. Социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа дIадехарашка хьежжа ерригача производственни коллективаша керда доккхий социалистически декхараш тIанийцад.

Болх вIаштIехьбаккхарга а хьалхашка латта декхараш хадданза толаме кхоачашдарга а диллача оаха доккхал деш я гIишлон материалий Старопромысловски Гудермесски заводий, № 2 йолча Грозненски комбината коллективаш. Дуккха хана денз боарраме лакха хьоккхамаш долаш болх беш, хIаьта дуккха дика гIулакхаш дIадоладеча шоашкара хьокхам гойташ социалистически яхье хьалхарча моттигашка латташ хьайогIа уж коллективаш.

Продукци дукхагIа, дикагIа арахецаш цу предприятеша беча балхах аьлча эггара хьалха белгалдаккха деза машинех, оборудованех укхаза боагтIача тайпара пайда эцаш хилар, производственни мощностах дукхагIа хилийта ца а гIерташ производство а къахьегам а эргабаьккха тоабеш, социалистически яхьа формаш дукхагIа балха юкъе кхувлаш хилар.

Объединенена чуйоагIача предприятей коллективаш хоадам боллаш толамаш доахаш болх беш толамашка долха керда наькъаш лехаш, дIахо производство шерье, тоае гIерташ яле а балха духьале еш дола цхьадола кхоачамбоацараш а долаш да. Балхашкара нах дIабувлаш, къахьегама дисциплина телхаеш, цхьабола болхлой балха тIехьабусаш моттигаш нийслу, планашн тIанйца декхарашн кхоачаш ца деш, болх беш боахкача наха эшаш дола къахьегама а бытовой а хьалаш вIаштIехьа ца доахаш участкаш, бригадаш, цехаш а я.

Уж дерригa кхоачамбоацараш Iаткъанза дисац, ерригача балха процессана. Эггара хьалха цу тайпара а кхыдола а кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабу профсоюзни организацеша, завкомаша шоаш беш бола организаторски кхетамеи болх, хадданза теркам беш леладу социалистически яхь вIаштIехьъяккхара декхараш, хIара болхлочоа, хIара, цеха, бригада, смена коллективана хьалхашка латта декхараш царна дIадовзийтара дешаш.

Ш. ФАРГИЕВ,
«Чеченоингушстройматериалы» яхача объединене профсоюза вIашагIтехача комитета председатель.

МАIАЧА НАХА НИЙССА КЪАХЬЕГ

Дукха дика хIамаш карагIдувл Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода коллективана. Цо доахача толамех доккха дакъа доал кхалнаьха.

Цу заводе болх беш тайп-тайпарча къамех 2000 гаргга кхалсаг я. Царна юкъе нохчийи гIалгIайи бараш 200 совгIа а йолаш. Царех дуккхабараш производстве хьалха а латташ дика къахьегаш ба. Цу юкъе ба № 1 йолча цеха машинист Н. Л. Тимофеева, сборщица С. З. Умалатова, токарь А. Видус, сверловщица З. Куликова, иштта кхыбараш а.

ХIаьта заводе кIезига бац тIема ветеранаш бола кхалнах а. Уж ба Г. М. Серитко, В. Г. Ломанина, А. А. Мельнумян, иштта кхыбараш. Цар шоай са ца кходеш къахьег.

Духхьал шоай цхьа болх баь ца Iеш, цу кхалнаха дизза дакъа лоац завода общественни вахаре а, уж ба парткома, профкома, комсомола комитета членаш. МаIача наха нийсса дIаэттаб уж тахан.

Хь. ДАДАЕВ.

БОАХАМ ЛЕЛАБАРА ЛЕНИНСКИ ХЬИСАП

Советски общество дегIаахара динамизмо, тIа - тIа йоккхагIа хулаш йолча коммунизм хьалъяра масштабаша дIадех экономикеи культуреи дегIаахара, наха кхетам балара деча кулгала боарам хадданза лакхбелга, наха юкъе бу организаторски политически болх тоабелга. Толаме кулгалдара лоархIаме хьал да балха ленински хьисап — субъективизмана хийра дола, ерригача общественни процессашца лелабер Iилман никъ болаш дола творчески хьисап.

Цудухьа вай обществана къаьстта чIоагIа хьашт да кулгалдеча гIулакхаш тIа кIоарга кхетам бола, парте гIулакха мутIахьа бола нах, кердадар теркалде, хьалхашка латта декхараш хийцаш инициативон, ленински хьисапе кхоачаш де ховш бола дика организатораш хулга.

Коммунистически парте хьал а кхебаь, кулгалдеча гIулакхаш тIа ахийтаб идейни кхетам чIоагIа бола, чIоагIа дийша, политически кхетам боккха бола болхлой. Цар оамал я гIулакхаш корта болаш, творчески наькъаца леладар, доллача хIамах сакхуьш хилар, социально - политически кхетам балареи аспекташ цхьана таръе, нах вIашагIтохеи цар хьинар айдеи, производствана доал дареи из вIаштIехьъяккхареи хIанзара методаш караерзае хар.

Вай парте тIагIертта хьалхкхебу кулгаалду кхетаме организатораш хиларал совгIа, хьехамчаш а хургболаш бола болхлой, белгалдоах боахамеи идеологически балха юкъе айхха бувзам хиланза барг ца хилар. ЧIоагIа лоархIам бу кадрай инициатива, цар сакхетамеча дисциплина, шоашкарча гIулакхех чIоагIа бехктокхам хеташ уж хилара.

Доал бе а делла дIаоттаваьр, шийх тийша а тийша шийга дIаенна коммунистически гIишлон моллагIа участок лелаеш вар декхарийла ва моллагIа гIулакх новаторски, паччахьалкхен наькъаца леладе, моральни цIена гIулакхаш Iомаде. ХIара кулгалхочо парте экономически политика маIан дика кхетаде деза, производства дерригача кхоачамех бизза пайда эца беза.

Дикала хьоккхамаш, производства эффективность лакхъелга хьалхарча аргIана оттадаьча хIанзарча хьалашка кулгалхочох тийша къаьстта дукха хIамаш да. Цун профессиональни говзала боарам, коллектива низаш производство дегIайоалаяра керттера проблемаш къоастаяра оарцагIдаха хар — цу дерригача хIамаша чIоагIа влияни ю массане юкъарча толама. Вокх оагIорахьара, боахама ду доал мелдарах чIоагIа зе доал.

Экономика масштабаш йоккхагIа хиларо, цун дикача эргалонаша дIадех производствана деча доала методаш, система ше эргаьккха тоаелга. Кхыметтел опытн таланти йолаш волча организатора а юкъагIа бувргба болх, лертIарадуврга гIулакхаш, нагахьа санна алхха ший опытахи кхетамахи бIу а беина къаьнача IаьдалагIа лела из воале. Дицце мегаргдац, доал яхар — Iилма долга, хIаьта из Iилма сихагIеи кIоаргагIеи карадерзаде доагIа, Iомабала беза кхыметтел доккхийча кулгалдеча гIулакхаш тIа бараш а.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленуме белгалдаькхад, дIадохийтар ма - могга кIезигагIа а долаш, эффект ма-могга йоккхагIеи сихагIеи хьахилийта вIаштIехьдаргдолаш йола хаьдда звеньяш хьагучаяха хар, моллагIа декхар бухсоцаш хьахургдараш теркал а деш кхоачашде хар — духхьал цунах латт планироване а вешта бIарчча хьайицача боахама деча кулгала а говзал. «Лоацца аьлча, нагахьа санна ленински меттала дувце, — белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева, — хьабе ехкачул тIехьагIа еррига зIы вайга хьалйоккхийтаргйола чIовгаш хьакъоастаяр хоадамболлаш болча лоархIаме да берригача планови боахамеи балха».

Боахама доал деча кадраша, партийни, общественни организацей инициативах ког гIортолга а еш, кIоаргеи массе оагIорахьареи теркалдеча, балха дикагIа йолча приемехи методехи пайда эцача моттигашка толаме кхоачашъю паччахьалкхен планаш, хийцца чаккхйоах социально дегIаахара программа.

* * *

Кулгалдара башха - дика ленински хьисапагIа нахаца болх бе геттара дика ха деза. Хьо мастер е директор вале а — дагалоаттадича лоархIаме да: хьогара гIулакх нахаца вувзавенна да. Кулгалхочун этически нормехи принципехи, кхарарчарца вувзавалара хьисапах, наха цо еча воздействе низах тийша да кулгалхочун ший толамаш а коллектива толамаш а. Уж хIамаш теркал ца дечун аьттув баргбац.

Кулгалхочо хьехам баларца еш йола воздействи массе тайпара хул. Цунца ба шийгара гойта хьоккхам а, нахаца Iимерза хилар а, саг де декхарийла вар цунга хьадайтеи цунца цхьана цун йоакхон теркон еи хар а.

В. И. Ленина яьхад, моллагIча гIулакха тIа вале а кулгалхо декхарийла ва: «Наха юккъе хила. Царна фу хет ха. Долла хIама ха. Наха яхар кхетаде. ДегIала ваха ха. Шийх бокъонца цар тешам болийта... Нахах дIа ца хада...» Владимир Ильича белгалдаьхад, кулгалхочо ше кулгалдарах хинначоа хьалхара меттел, ше кулгалдеча наха даьчоз хьалхара а жоп луш хилар. Бехктокхамеча коммунисташа, яьхад В. И. Ленина, шоашкарча гIулакхах, дIаяхача наха шоашта карагIдийнарех доккхал де дагIац, доал дара массе оагIув тIагIертта Iомае еза. ТIаккха мара чIоагI а лаьх а лургьяц цар яьккха авторитет, хIаьта тIадилла гIулакх толаме кхоачашдергда.

Вай боахама кулгалхоша шоай авторитет даккха хIама доацаш хулийт шоай гIулакх кIоаргта довзарца, даим мутIахьа волаш халкъа хьашташка латтарца. Цхьаккха хIама юхе ца дуташ ше веррига а наха дIалуш, ший знанеи вIаьхел, ший кхетам царна телаш вар масайттазза вIаьхегIа ше а хул.

«Е боахама а, е партийни а кулгалхочо, — белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева, — дийце дагIац, шийна карара бараш — уж балхага гIолла мара шийна кара боацилга, цар деш дола гIулакх директора е заведующена а ца деш, партеи паччахьалкхени гIулакха делга. ХIаьта цу гIулакха массане а бокъонаш цхьатара я. Вай строях дIадала йиш йоацача цу гIулакха тIера буваларaша шоай гIулакх метта доагIаргдоацача доакх, шоай авторитет йоаю».

Визза кулгалхо хилар, нахаца болх бе хар дуккхача даькъе критикацарча цун гIулакхо белгалдоаккхаш да. Боахама кулгалхо массаза а ший боарам тIа вус, нагахьа санна балхах хьахиннарий цо самокритикино мах бой, нагахьа санна шийна яь критика дIатIаэца а бе боагIача тайпара цун мах бе а денал долаш из вале. Лохера хьал еча критикацарча кулгалдеча кадрай гIулакха мах бу тешам баларца а дергда яхарца а ца беш, лоарзагIъьнна моттигаш нийсъяр духьа, гIулакхаш лертIадахар духьа цар лоаттабеча къовсамга хьежжа. Наха кхоачамбоацараш лац, шоай бехктокхам эггара дикагIа холу царна кулгалхочо критикага лаьрххIа ладувгIилга, шоай предложенеш, замечанеш, хьехамаш эца доагIача тайпара тIаэцилга шоашта бIаргагуш, кхетадеш хилча.

Кулгалхочо сапаргIата моральни хьал хьаллоаттадеча коллективе къахьегама овсарле дуккха а лакхагIа хул. Социологашта гучадаьннад, болх беш вар саайденна хиларо къахьегама овсарле ткъаь итт — шовзткъа процент лакхъяра гIо деш хилар. Цу тайппара кулгалхочоаи коллективаи юкъера гIулакхаш тоаденна хилча доккхий кхоачамаш оарцагIдоах.

Боахама кулгалдеча кадрай бокъонца йола авторитет лора я еш, чIоагI а еш, критика IотеIаерашта духьала, сонтала, курала, партийни паччахьалкхени дисциплина телхаяра, доал во дара, ца даьраш даьд яхаш хьаувттадара духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабе, харцахьара оамалаш лелаеш, тIадилла гIулакх тешшаме кхоачаш ца деш йола моттигаш лирагIа теркалъе, барт тайна, нийсача боараме болх вIаштIехьбоаккхаргбола гIулакх де яьнай партийни организацеш.

* * *

ХIара кулгалхочох доалла эггара дикагIа дола гIулакх, В. И. Ленина яьхача тайпара, — из да «гIарахи татахи, комиссейх, хабарехи яздеча каьхатилгехи дIахада, дIа а хьада, балха система уйлае...» хар. Цхьа моллагIча тайпара уйлаяь ца а Iеш, теореи практикои луча керда мел долча хIаман нийса мах бар, из кердадар дIатIаэцари тIагIертта чакхдахари.

Боахама кулгалхо декхарийла ва Iилма - технически прогресс дегIаахара тенденцеш дика йовзеи царна анализ е хаи, экономически знанеи йоккха запас йолаш хила, гIулакхьа уж толаме тIаерзаяра кийча хила.

Кулгалхо — из вац гоггига, ший ведомства доазонел чухьа воалла болхло. Цун декхар — боахама проблемаш социальни политически лоархIам теркал а беш лелаяр, дуккхача дешашта юкъера эггара корта болашагIа, ерригача паччахьалкхенна лоархIам болаш дараш хьакъестадар.

Халахете а, знанеи къамарча багажах кхоачамбеш, ха вахкъыннача балха формаех пайда эцаш бола кулгалхой а ба вайна. Цу тайпара кулгалхой керда, чоелханегIа дола декхараш хьалхашка эттача, ма - дарра аьлча, тоха герз доацаш бус. Толамга долха нийса, Iилмо бакъдаь наькъаш ца а довзаш, чоалханеча хьалашка тувлалу уж, коллектива садуъ цар, фуннагIа даь а план «лалла» гIерташ. Цудухьа да дуккхача парторганизацеша ерригача звеньяшкарча кулгалдеча кадрашта идейно - политически кхетам балара хьаькъале йоакхо яр, марксистско - ленински теори кIоаргагIа Iомаяра цар безам тIабохийташ хилар, цу ханна кулгалхочун знанеш эргаяьха тоаяра кердагIа йолча средствоаехи формехи пайда а эцаш.

ЧIоагIа лоархIаме ба бехктокхам, доагIар дIадехаш хилар. Дуккхача даькъе уж гIулакхаш тIаэцийт тIахьожам чIоагIбаро, тIадилла гIулакх кхоачашдой хьежаро. ХIаьта хIанз укххаза дагабехача пайдана хургба В. И. Ленина хьакъале хьехам: «Нах зери тIадилла гIулакх бокъонца кхоачаш мишта ду хьежари — цунах, цIаькха а цунах, алхха цунах латт хIанз берригача балха, ерригача политика маIан». Тохкама керттера маIан тIанийца решенеш тешшаме кхоачашъелга Iалашдарах миссел бехке бараш хьагучабахарах латт аьнна хийттадац Ильича.

Дика хетар хул мехка дуккхагIа йола парторганизацеш кадрашца бу болх кердача боарамга кхоачабеш айбе гIерташ хиларах. ТIадиллача гIулакха хьалхара кулгалхошта чIоагIа бехктокхам хетийтар — из а иштта балха тIара дуккхача кхоачамбоацарашта, «объективни бахьанаш» а доахаш, бехказло лаха гIертарца эггара хоадамболашагIча тайпара къовсам лоаттабар морг да. Ший къахьегама хьалда уйла а йолаш мах па баро, «наьха» букъа тIехьашка лачкъа гIертаро Iальмате доккха зе ду гIулакха, кулгалхо ше толхаву. КIезига зе дац вIалла гIулакх а доацаш лохъяргахьа планаш хувцача эйперча практико. Цу тайпарча гIулакхаща тешал ду, цхьабола кулгалду болхлой планови дисциплинага, шоай декхарашка талмастта мара дIахьожаш ца хилара, цар бала боацаш хилара.

Боахама доал деча кадрай гIулакххашка Iальмате лоархIаме да единоначали производствана доал де къахьегамхой шерра юкъеозарца нийса цхьана таръяр. ЛадувгIа боахама кулгалхой отчеташ а увттаеш каст - каста болхлой собранеш яро, производство дегIаяра овлангара дешаш дувцаш йолча массазарча производственни совещанеша хьинаре болх баро, — цу дерригача хIамаша йIаьхий ю кулгалхой опыт, шоай болх кхетаме вIаштIехьбаккхара новкъостал ду царна.

* * *

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп дала гIерт советски нах иттлагIча пятилетка кхоалагIа шу хьинаре къа а хьегаш белгалдаккхарца. ХIанз бокккхача лоархIаме я вай кадрай инициатива, яхь лелаерий къахьегама инициатива хадданза, тIагIертта беча организаторски балхаца, боахам лелабара Iилман наькъаца, корта болаш долча гIулакхашца, тIадиллача гIулакха хьалхарча бокккхача бехктокхамца айхагIа ювза царна хар.

В. АЛЕКСЕЕВ,
исторически Iилмай кандидат.

ЛЕНИНГРАД. Юбилейни шера Ерригсоюзни социалистически яхьа итогегIа Ленина орден лелаеча Октябрьски машинаькъа коллектив котъяьнар а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байрахх а луш СССР ВДНХ-рча Ерригсоюзни сийлен Улга тIа дIаяздъяьй.

Из боккха толам баьккхаб вагонаш дикагIа йотташ, уж кIезигагIа сайца лоэттаеш болх барах.

1978 шу доладелча денз Октябрьски магистрала машинаькъахоша дIайнгай 10,320 беза мухь кхухьа поездаш, дIадихьад нормал совгIа 4.387 эзар тонн халкъ боахама мухьаш, хIаьта цу хана кхояьй 4,3 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, дIа-юхьа кхийлаб 40.562 эзар саг пассажираш.

Ленинградски машинаькъахоша лаьрхIад 1978 шу хьинаре къахьегара шу де.

СУРТА ТIА: социалистически яхье хьалха латта Ленинград — Сортировочни — Московски яхача станце № 7 йолча локомотивни депо машинисташ (аьрдехьара аьттехьа) Е. А. Козлов, Б. П. Крючков, А. В. Соловьев, Ю. Н. Елисеев — эза поездаш дIа-юха кхувла мастераш.

И. САБАДАША сурт.

ТАСС фотохроника.

ТАХАН — СЕЛХАНАРЧУЛ ДИКАГIА

Шаьла районе эггара йоккхагIйолча предприятех цаI я «Пищемаш» завод. Цо хьалхарча категорех арахеца продукци вай мехка дуккхача городашка, кхыча мехкашка дIа юха ухийт. Цун керттердар да коллективо ший беррига низ балха дикал айяра, овсарле лакхъяра тIабахийтар.

Из тайп-тайпарча къамех латташ йола интернациональни коллектив производственни планаши социалистически декхараши дизза кхоачашдеш хьайоагIа укх тIехьарча шерашка. Заводчанашта балха толамаш даха дика гIоду прогрессивни технологи юкъейоалаяро, балха низаш чIоагIдаро, социалистически яхь лелаяро. Масала, укхаза дика гIулакх а хиина дIаэттад хIара шера «Профессех дикагIвар» яха конкурс дIаккхахьар, иштта кхыдараш.

Къахьегаме дика толамаш доахаш шоай сий даьккхарех ба «Пятилетка къона гвардеец» яха ВЛКСМ ЦК знакаш лелаеш бола слесараш - сборщикаш Вагапов Шамхан, Амалмев Iумар, «За трудовую доблесть» яхача медала кавалер, завода ветеран револьверщиккий бригадир Осмаева Хьава, коммунистически къахьегама ударник слесарь Нутаева Азман, иштта кхыбараш а.

ДIадахача юбилейни шера Ерригсоюзни социалистически яхье РСФСР ерригача предприятешта юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Пищемаша» коллективо.

Заводчанаш кхы а доккхагIа толамаш даха болабелар СССР керда Конституци тIайийцачул тIехьагIа. Цунна тешал ду завода цIи цул тIехьагIа цIаккха а республика сийлен Улга тIара дIайоалаш ца хиларо.

Цу коммунистически къахьегама коллективе дукха ба сийде доагIаш бараш. Царех ба электросварщикаш Садулаев Iабдул-Керим, Сулиманов Хизир; слесараш: Тагиров Iумар, Кахаев Мовлади, иштта кхыбараш.

Ала деза заводчанаш укх кердача шера а шоай балха темп лох ца еш хьабоагIилга. Укх кердача шера шин бетта план тIеххоачашъяьй цар. Завода цIи укх шера а республика сийлен Улга тIа я. ХIанз бетта планал дуккха а хьалха яьнна къахьегаш я.

А. АХМАТОВ.

ДОТТАГIАЛО НИЗ СОВБОАККХ

Юрта къахьегамхошца цхьана бIаьстан кхашка деча балхашта кийчо еш ба промышленноста болхлой а. Цу доттагIало торо хулийт «1978 шера бIаьстан кхашка де дезача балхашта кийчо еча кхы тIа де дезарий» хьакъехьа КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баьча соцамо белгалдаь гIулакхаш толаме чакхдаха. ТАСС корреспонденташа хоам бу:

МОСКВА. «Красный пролетарий» яхача завода коллективо универсальни станокий парти дIаяхьийтай РСФСР Iаьржа доацача лаьттай зоне. Уж оттаергья «Сельхозтехника» районни объединеней мастерскешка. Юрта оборудовани лоаттаяра балхаш графикал дикка хьалха кхоачашду предприяте къахьегамхоша.

ВОЛГОГРАД. Города предприятей ши эзар гарггача къахьегамхочо юрта волча механизатора дипломаш эцаргда. БIаьстан балхаш доладелча области боахамашка техникана Iунал деча бригадашка къахьега дезаргда цар.

РОСТОВ-на-ДОНУ. Юрта лаьрхIа нхийтта эзар гаргга тайп-тайпарча маркаегIа йола культиватораш дIахьожаяьй ер шу доладелча денз «Красный Аксай» яхача завода коллективо. Уж планови заданел дикка тIех я. Машинашъераша 25 апрель тIакхачалехьа кхы кхо эзар юртбоахама кечал дIаяхьийта лерхI.

КРАСНОДАР. Батуринская яхача станицерча механизаторашка техникана ремонт яра эшача инструментий набораш хургья кхашка балхаш деча хана. Уж кийчъяьй шефаша — тензометрически приборий Краснодарски завода болхлоша.

БРЯНСК. Области кхашка дIайикьай ялх миллион тоннал тIех органически удобренеш. Деррига фу дIадувча кондицега дIакхоачадаьд. Ахархошта новкъостала ялат дIадувча хьожаяьй ремонтни бригадаши техникеи.

Волжски автомобильни завода чуйоагIача Грозненски автоцентра коллективе дукха ба шоай балхах тIехдика кхеташ бола говзанчаш. Цар цIераш йоахача хана хьалхарчарца цIи йоаккх маляра-подготовитела Умаханова Кхокха Султановнай. Цхьаккха тайпа гIалат даккха йиш йоацаш хул цо кхоачашбаь болх. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: маляр-подготовитель Кх. Умаханова болх беш я.

И. ПЛИЕВА сурт.

Оалхазарий ферма— лоархIаме объект

Доккхий декхараш латт пятилетка укх кхоалагIача шера тха фабрика оалхазараш лeладераштa хьалхашка. ПланагIа паччахьалкхенна дIадала дезаш да 5 миллион фуъ, 360 тонн дулх. Фуаш дохжара хьалхашка латта декхар кхоачашде коллектива низ дIаккхоачаргхиларах шеко яц са, цунца цхьяна дулх дохкара план кхоачашъе халагIа хургда. ХIана? Цхьатарра 500 эзар боабашк лелае йиш хургйола цех хьаеш я Виноградное яхача юрта 1975 шера денз. Ер шу долалуш из язь яккха деккарийла бар «Чечингсельстрой» 921-ча ПМК-а гIишлошъераш планагIа. ХIаьта уж хьалхашка латтача декхарах лоархIабергхиларах теша паччахьалкхенна 360 тонн дулх дIадала декхар тIа я дилар тхона. Хетачох боабашкий из цех май бетта мара язь яккха карагIдаргдаш.

ХIанз тха боахаме лелаеш я: Первомайское яхача юрта 40 эзар совгIа фуаш деча кIайча фух йола котамаш, 80 эзар жижакаши дулха дIаяла кхееш йола боргIалаши, Виноградное яхача юрта 30 эзар боабашк, царех 20 эзар дулха дIаялара, «Совхоз № 4» яхача боахама юхе 16 эзар боабашк. Уж дIахо йодача хана боахаме боабашкаш ебаяра лелаеш я. Дийнахьен буси 4000 фуъ гулду царна кIалара. Боабашкий кIоригаш яхара эца дезаш хилча, паччахьалкхен маьхагIа хIэра фуах 41 кепиг дала деза. Цудухьа доккха гIулакх да тхона иззал фуаш гулде йиш йолаш хилар.

Цунца цхьана халача хьалашка болх бу цига наха. Боабашкаш хьалха доахан чулаьттача кхаь помещене я. Низ дIаккхоача реконструкци яьча цу помещенешка боабашкашта къаьста чIоагIа деза хий дац. Из машинашца хьатIаккхахьа дезаш да. Соахка октябрь бетта ховшайир цига боабашкаш, Виноградное яхача юрта хьаю цех ханнахьа язь йоаккхаргхиларах тийша.

Укх шера колхозаштеи, совхозаштеи, бахача нахан 300 эзар котамийи боабашкайи кIоригаш йохка деккарийла я тха инкубатор, царех хьалхарча квартале — 250 эзар. ЛаьрхIар кхоачашде вIаштIехьдаргхиларах теш тхо. Дийнахьен буси юкъера лаьрхIача 15 эзар кIориг йоаккх укхаза.

Фабрика вIашагIъеллача 1975 шера денз оалхазараш леладара хьаеш мара керда хьаяь гIишло яц тха боахаме. ХIаьта хьаеш, боабашкий цехал совгIа, хIаранс чу 5 эзар котам лелае йиш йола 3 помещени я. Уж хьалхарча ах шера язь йоахаргья, царел совгIа укх шера кхы а кхоъ хьаергья иззамо помещенеш.

«Коа тIарча оалхазарий дулх дукхагIа даккхара» хьакъехьа, «Хьакхийн коа тIарча оалхазарийн дулх дукхагIа даккхара» хьакъехьа соахка 10 мае, 22 декабре хиннача КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамий ларда тIа 7 феврале хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета соцамах еш я уж помещенеш. Цига лелаергья дулха лаьрхIа бройлер яхача фух йола котамаш.

Дика лоархIабу хьалхашка латтача декхарех уж помещенеш хьаеш боалха «Чечингколхозстрой» объединене къахьегамхой. Лард а елла хIанз пенаш хьалдоттаеш да. Уж помещенеш хьалъяр — комсомольций бехктокхамегIа йола объект я, аьнна кхайкаяь ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомо. Планаш тIехкхоачашъеш къахьег гIишлошъераша.

ТIехь тIайоагIача хана коа тIара оалхазараш дукхагIа долча даькъе дулха кхедеш болх бергба фабрико. Укх шера 550 тонн дулх дакха дезаш дале, тIадоагIача шера — 1000 тонн, 1980 шера 1200 тонн даккха дезаш да тхо иттлагIча пятилетка оттаьча планагIа.

ХIанз хьаеш йолча гIишлоел совгIа укх пятилетке Виноградное яхача юрта хьае йолаергья къаьстта кхы а цхьа инкубатор, духхьал фуна лаьрхIа боабашкаш лелаяра къаьстта помещенеш. Лоацца аьлча, 1981 — 1982 шерашка боабашкаш лелаю бIарчча комплекс хьахургья цу юрта. Цунца цхьана Первомайское яхача юрта дулха лаьрхIа котамаш лелаю комплекс хургья.

А. ТАХАЕВ,
Грозненски района «Майская» яхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрика директор.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕ ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ

КIИН КЕРДА СОРТАШ

Февраль бовш кIин генетикана хетаяь дунен халкъашта юкъера симпозиум хилар Индеи столице — Деле. Цига чIоагIа лоархIаме докладаш язь советски Iилмахоша. Симпозиуме дакъа лоацарий уйла къаьстта тIаьзар ленинградски селекционераша баьча балхах хьахиннараша.

Ленинградерча дIаювча хIамай Iилма-тохкама Институте улл ерригача континентий 87 мехкара кIин образеций коллекци. Коллекцеца 54 эзар образец я, царех эзар совгIа — индийски.

Советски селекционерий могагIе а денз чIоагIа бувзамаш да Индерча шоай коллегашца. Цар хадданза шоайла дIахьа кхухьийт кIин кердача сортий образецаш. Индийски сорташ вайцига дика лоархIаш да йокъали йIовхали Iаткъаргйоаца фу хьадара йола юххьанцара материал уж хиларах тарра. Селекционераштa мегаш да лоаца хьалг, хий диллача цо чIоагIа дегI дахьаш хилар, ялат геттара дика хилар. ХIаьта «Кальян Сона» яха индийски сорт ше долчча тайпара, кхы цунца селекционни болх ца а беш, хий дехкача лаьтташка дIаде могадаьд ленинградски институто. Вай мехка территоре тIа дIадийча из кIа дика хургда аьнна хет специалисташта.

— Селекционни балха даькъерча советско - индийски бувзамаша шинна а мехка специалистий говзал лакхъю аьнна хет сона, — аьлар сога дIаювча хIамай Iилма-тохкама института кIин отдела кулгалхочо юртбоахама Iилмай доктора профессора Дорофеев Владимира. — ХIанз кIин хьувкъам лакхагIа хилийтара, керда, лаьраштa дикагIа духьала отталургдола сорташ хьадара балхаш деш да тхо. ХIанз чIоагIа уйла тIайохийт оаха лаьттанцарчеи фегарчеи йокъалах къехкаргдоаца сорташ хьадара. Къаьстта чIоагIа эттад фийгацара белок алсамъяккхареи ялат дегIа пайданагIа хилийтареи дош.

Селекционераштa эгара тIехьагIа карагIдаьи нарий хьакъехьа ше дувцаш, профессора Дорофеева белгалбаькккхар юртбоахама Iилмай доктора Мамонтова Валентинайи юртбоахама Iилмай кандидатий Куликов Николаеи Ильина Лидайи болх. Цар кьадаьд хьувкъам лакха хиларца, йокъала дика духьала отталуш хиларца, хьоар овсареи маьхк чам болаши хиларца белгалдоалача бIаьстан юхье дувча кIин керда сорт. Из сорт «Саратовская-29» — вай мехка хIанзле а миллионаш гектараш тIа дIадувш да. Вайцига иштта хьадаьд къаьстта макаронаши крупаши кийчъяра пайда эцаш дола Iалаьмате дика кIин гибрид а. БIаьстан юхье дувча кIин сорташ — «Стрела» «Кометен» — хьадаьд Урале селекционераша Воробьев Александреи Вояков Михаилеи. Цу шинна а сорта цIя дIахезай хьувкъам лакха, сиха кхачаш, хьоар овсареи маьхк чам болаши хиларца.

ДIаювча хIамай ленинградски института экспериментальни кхаш вай мехка бе-беча климатически зонашка да. ВIашагIъяра дикагIа йолча дIаювча хIамай формаш хьахерж селекционераша. Хьагулъяьча образецех вайцига шерра пайда ийца ца Iеш, уж кхыча мехкашка дIа а кхухьийт.

В. КУЛИК-РЕМЕЗОВА,
АПН корреспондент.

Иттлагiча пятилетка мулаш

МЕХКДАЬТТА, ФОРД, НАХ

Укх тIеххьарча хана Азербайджански ССР-е сихача темпашца дегIаух электротехника, машиностроени, электроника. Цхьабакъда мехкдаьтто хьалхагIа а санна чIоагIа моттиг дIалоац цу закавказски республика «индустриальни профиле».

Мехкдаьттаца дувзаденна да республика экономика дукха кхыдола керттера доакъош а — мехкдаьтта машиностроени (мехкарча мехкдаьттапромыслови оборудованех кхоалагIа дакъа хIана яц аьнна яр Баку хьаеш я), мехкдаьтта хими, хими. Мехкдаьттана «болх беш я» республикера Iалаьмате дукха Iилман центраш а. Бакъда, доахача мехкдаьтта дукхалга диллача мехкарча цхьайолча кхыча мехкдаьтта доахача районел тIехьа латт хIанз Азербайджан. Цхьабакъда укхаза «Iаьржа дошув» кIезигагIа даха даьннад яхилга дац из. Геологаша чIоагIа къахьегар бахьан долаш укх тIеххьарча шерашка азербайджански промыслай географи дикка шерденнад.

ХIаьта а азербайджански мехкдаьтта кхоане Каспийски фордаца ювзаенна я. ХIанзле а доаккх цу чура республике доахача коачача доагорах доккхагIдола дакъа. Из вIаштIехьдаьннад Каспе тайп-тайпарча районашка йиллача цхе промысла новкъостаца. Эггара гаьнагIа яр — Мехкдаьтта ТIой яхар — Бакура бIаь километр дIа я. Эггара гаргагIа яр дамбаца Апшеронски ахгIайренах дIахеттача Песчаный яхача гIайренна хьатIа а отташ я.

Форда тIара мехкдаьтта промыслаш цхьан принципагIа кьалъеш я. Бурув детт болата гIайрелгаш тIара — йоккхилга диллача волейбольни майдилг миссел йолча стационарни платформаш тIара. Цар тIа вIаши уллув дIанийсъяьй оборудовании мехкдаьттахошта салаIа доккха доаца цIалги. ГIайрелгаш шоайла вIашагIа хоттайолийт эстакадай пролеташца — талгIеш тIарча шерарача улицаца.

ХIанз керда, форда кIоаргагIа йола районаш ма-хулла сихагIа караерзае болабеннаб Азербайджана мехкдаьттахой. Из декхар толаме кхоачашдара царна новкъостал ду форда тIа гIолла лелача буровой установкай низ болча «Флото». Бе-бе — 30 метргара 60 метрга кхаччалца кIоарга болча форда чу бурув детташ скважинаш йоах цар. Бурув детта уж средстваш тIа-тIа дукхагIа кIоарглуш чуух. Шу хьалхагIа форда тIа яьннай форд 60 метр кIоарга болча метте 6 километр кIоарга скважинаш йоахаш йола «Баку» яха установка. ХIанз форда тIа яла кийчлуш я хий 80 метр кIоарга долча метте болх булургболаш йола керда установка.

ДIа-юха лелача кемаш тIа долла хIама да болх барай салаIарай: мехкдаьтта промыслови оборудовани, шоай электростанци, паргIата каюташ, столовеш, салоIа цIенош. Цхьабакъда уж ерригa паргIатонаш яр яхаш, мехкдаьттахой лаьттан тIа санна кхерам боацаш бац форда тIа. Аьлча нийсагIа хургдар, морякаштачул кIезигагIа ма бац царна тIалатта кхерам. Дукха хьовзамаш ду сатийна боацача Каспе. Синоптикаша деча хоамегIа, хIара кхоалагIа дола ди мух хьеккаш хул укхаза. Цкъа-за геттара чIоагIа боал из. Цу хана сваяшта тIаетталу дукхазза вIаштIардаь лакха цIеношл миссел йола талгIеш.

50-гIа шераш доладеннача юххье чIоагIа баьннача михо форда тIара хьеккха дIайихьар массехк основании эстакадеи. Цу ханнaлца 12 метр лакха хуле эстакадаштеи площадкаштеи юхерам бац аьнна хеташ лар. Цу хана денз дукха а лакхагIа ю форда тIара эстакадаш. Къахьегама кхерамзле Iалашъелга ший тайпарча календарагIа болх беш болча — ялх ди форда тIеи бархI ди цIагIеи долаш — форда тIарча мехкдаьттахой алхха цхьа йоакхо хинна Iац.

Мехкдаьтта ТIой тIа 2000 гаргга саг «вах». Уж мехкдаьттахой хинна Iац. Сваяш тIа уллача городе баха нах — энергетикаш, гIишлонхой, наха гIулакхаш деча сфера болхлой: повараш, пекараш, официанташ, парикмахераш, киномеханикаш, кхыбараш. «Форда тIара ялх ди» моттигера пхезза вIаштIаръяь «небоскребаш» а юкъе йолаш долча цхьа ткъаьх цIенах латтача шоай городоке бахаш доаккх цар. Форда тIарча мехкдаьттахой кхыметтел шоай оранжерея, клуб а я, Iаи ахкани ши кинотеатр а да, вахтах мукъа болча хана дIахо деша йиш йолаш сайрийнара школа а я. Шоай газет арадоах укхаза. Массазарча «скори помоша» машинел совгIа катераш а вертолеташ а я медсанчаста. Гаьнарча мехкдаьтта промыслашка катерашца дIакхувл мехкдаьттахой. Нагахьа санна шторм хуле а аьнна, массаза а кхаь бетта тоъал кхачен хийн леладу цига.

ДукхагIа бола мехкдаьттахой хIанз е Баку бах, е цун дукххача городашка - спутникашка — микрорайонашка бах. Республика профсоюза даннешка хьежача, мехкдаьттапромыслай болхлой чуIа цIенош цхьа миллиони ах миллиони квадратни метр гаргга чуIе моттиг йолаш да. Уж 40 эзар квартира хул. Алхха укх тIеххьарча шин шера мехкдаьттахой бIаьш дезал кердача квартирашка чухайшаб.

Балхах мукъа болча хана мехкдаьттахошка салаIа йиш йолаш ший санатори - профилактори я хIара газн мехкдаьттеи доахача управлене. Санаторешка дарбан ваннаш, хIанзарча тайпара медицински аппаратура я. Болх берех дукхагIа бараштa мах боацаш ду гIулакхаш — болх дика барах совгIата путевкаш тел профсоюзо. ДагадоххарагIа аьлча, цу гIулакхашка — мехкдаьттахоша салаIарга — алхха соахка республика профсоюзо дIадахийтар цхьа миллион совгIа сом. ХIара нийслагIа волча мехкдаьттахочо ший отпуск курорте, санаторе, домотдыхе, туристически базе дIахьу. ХIаьта салоIарех 20 процент бараштa мах боацаш еннай путевкаш.

Расим АГАЕВ,
АПН корреспондент.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«ЛАЬРХХIА ТОАБЕ БЕЗА СОВХОЗА БОЛХ»

Уж дешаш керте а долаш яр 1977 шера 1-ча октябре «Сердало» тIа кепатеха статья. «Чечингскотопром» объединене начальника У. Осмаева хоам бу цу хьакъехьа:

«Алханчуртский» совхозо хьайбай продукташ яхареи йохкареи план 1977 шера кхоачаш ца яьлга бакъда. ПланагIа 1200 тонн дулх дIадала дезаш хиннача дIаденнар да 820 тонн, е 68 процент.

Производственно - финансови балхаца цIенхашттара кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш 1977 шу совхозо чакхдаьккхар 2542 эзар сом зе а хулаш. Хьайбаш Iангара дахара кийчо а во яьй совхозо, из гIулакх Iаьткъад Iан хана продукци яккхара.

ХIанз совхозе беш ба производственно-финансови гIулакхаш тоадара, хьайбай продуктивность алсамъяккхара, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара, техниках дикагIа пайда эцара лаьрххIа болх.

Кадраштa совхоз чIоагIъяра хьакъехьа а болх баьб боахаме. Кхашкара бIаьстан балхаш толамца чакхдахара эшар деш да».

ЛИПЕЦК. Пятилетка кхоалагIча шера плана заданеш толаме кхоачашъеш я Новолипецки металлургически завода коллектив. Шу доладелча денз Даьхенна дIаеннай цо планал совгIа эзараш тонн прокат, чон, болат, агромерат, кокс.

1977 шера Ерригсоюзни социалистически хьа итогегIа Новолипецки металлургически завода коллективана КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх еннай. Юбилейни шера хинна къахьегама боарам чIоагIбе гIерт, «Селхапарчул дикагIа болх бе тахан, таханарчул ди-

катIа—кхоана» яхача девизагIа болх бу хьалхалаттача коллективо.

СУРТА ТIА: дIадахьийта кийчдаь трансформаторни болат.

В. КОЖЕРНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Монгольски Халкъа Республикера хоамаш

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА ЦIЕРАГIА

Дукха ха йоацаш эксплуатаце дIаеннай Дарханера цIенош ду комбинат. Из лоархIаме объект хьалъеча дакъа лаьцад монгольски Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннача № 1 йолча советски гIишлошъеча треста коллективо.

Шера 70 эзар квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош «арахецаргда» предприяте. Уж хьалдеча мехка эггара хьалха юкъейохийтаргья йIовхал чакх ца ювлийтара геттара дика керамзит яха материал. ХIанз денз дIа хIара шера хозача кепара пхезза вIаштIардаьча цIеношка баха чухувшаргба 2,5 эзар совгIа дезал.

Юбилейни шера хьалъяьй дарханскии комбинат, цудухьа тиллай цунах Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара цIи.

(АПН).

КЪОНА БАЛХА НИЗ

ХIара шера къона балха низ тIабетталу МНР болхлой класса. Из кийчбу 70 тайпара специальность луча 35 профессионально - технически училищо. БархI класс яьккхачул тIехьагIа доагIа укхаза бераш, шин шера деш, предприятешка практике цул.

ПТУ йистеяьккхача бархI эзар совгIча саго соахка къахьегама вахар дIадоладир заводской цехашка, гIишлош хьалъеча, транспорте, торговле, коммунально - бытовой гIулакхаш деча. Царех дIаккхийттав СССР, ГДР, вежарашка долча кхыча мехкий училищашка дийша баьнна 2500 монгольски зIамига саги йоIи.

Укх шера алхха гIишлонхойх хьакхетаргва шин эзар квалифицировании болхло. ПТУ-ш дIахо шеръе, цар дешара-производственни база чIоагIъе лерхI. Карарча пятилетка шерашка Монголе городашкеи юрташкеи наIараш хьаелларгья кхы а итт кердача училище.

(АПН).

«ЖУЛЧИНО» ХЬЕХ

«Жулчино» — монгольски туристически организаце — дукххача мехкашкарча, цу даькъе социалистически паччахьалкхенашкарча туризма дешашта йолча ткъаь бюроцеи организацецеи соглашенеш ю.

Монголе — шин тайпара культурен сапаргIатдоаккхаш Iалами долаш йолча цу крае гIолла наькъаш дара чIоагIа сакъердамеи массе тайпареи программа оттаяй. Цу тIа оттадаьд шира замалахьара памятникаш а иштта вай ханара объекташ а йовзилга. Туристски наькъаш дада, масала, Хархорингахьа, Гоби яхача яьссалентахьа, Улан - Баторгахьа.

(АПН).

САГ ЯРА-ЯХАРА ЮРТ

Иштта оал Шамарах — Селенгински аймака доакъарий боахама центрах. Дика традици а хинна дIадоладеннад укхаза Керда шу хьатIаотташ ревсомольски маьрелаш делга. Цу хана итт, ткъо, цхьаццадолча шерашка ткъаь итт а маьрел ду мехкараша.

Т. Насантогтохен цун нускало Ц. Мунхдалаяси дика къахьийгад соахка. Цар бригада, 9100 тонн аьла а кийчъяь, хIанз ялхазлагIа республика рекордсмен хиннай. Толам баьккхаб цхьаькха шинне а — Р. Эрдэнэуогтен Б. Мунхуэнэген. Соахка хIара зIамигача сагон нускалон цхьана шера ши план кхоачашъяьй. Боахама администраце, къона маре оесаги даькъала а дувцаш, мебель чуоттаяь кийчъяьча ши цIа долча квартира дIоагIаш дIаделар царга.

(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬА ДIАКХУХЬИЙТА БЕКХАШ

Монгольски экспортах лоархIаме дакъа кхоачаш дола бекхаш кийчдара паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъяьй оакхарий леладеча Турхурхински оакхарий леладеча госхоза коллективо.

Богдо-Ула яхача лоамашта юккъе уллача эггара хозагIча моттигера из госхоз 1961 шера йиллай. Керттерча даькъе укхаза кхею норкаши Iаьржатайша погалаши. ХIара шера ткъаь итт эзар совгIа цIокалг йоаккх. Оакхарий боахамо хIара шера пхи миллион тугрик доход лу хIанз.

(АПН).

АРАХЕЦА ПРОДУКЦИ ДИКАГIА ХИЛИЙТАРА

Грозненски химически заводе арахеца продукци дикагIа хилийтара тIехьа дакъ къовсам лоаттабу. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша завода дирекцеца цхьана комплексни план оттаяьй арахеца продукци дикагIа хилийтарах къахьегам тоабараи. Завода болхлой керттера декхар да шоаш арахеца продукци тIехдика хилийтар, къахьегам тоабара йоагIаш йола терко яр.

Тха коллективо хIара шера декхараш тIаэц керда продукт дикала Знак йолаш арахеца, цу тайпара продукци дукхагIа хилийта, хIаьта уж декхараш толамца кхоачаш а ду.

Цул совгIа завода ерригача продукцена аттестаци яьй тIехдикен цхьоалагIен категори ялара. ТIехдикача категорех ворхI тайпен, цхьоалагIча категорех 26 тайпен продукташ аттестацех чакхъяьннай. ХIаьта шоллагIча категорех продукци заводо ара а хецац.

Заводо ерригa арахецача продукцех дикала Знак йолаш арахийцай 1977 шера 78,5 процент, хIанз цар арахец цкъа дIаелча юха ца яйташ йола продукци.

Заводе боккха теркам тIабохийт хIара болхлочо, инженерно - технически болхлочо ши-ший болх дикагIа хилийтара бола бехктокхам лакхбара. 1977 шера паччахьалкхен дикала Знак еннай полиэтилена пхе маркана, тетрахлорпропана, укх деношка Паччахьалкхен аттестационни комиссе дикала Знак яла оттаяьй альфаметилстироли изопропилбензоли.

Заводо дикала Знак йолаш арахеца продукци ерригача объединене арахецачох 47,2 процент я.

Продукци тIехдика хиларо экспорта хьожайит из. 8693 эзар сома продукци доазол дехьа дIаяхьийтай.

Торонех бизза пайда ийбарах, кхомбара режим чIоагIъярах, керда техникеи организационно - технически мероприятеши юкъейоалаярах продукцега дIадодар 1651 эзар сома кIезигдаьд 1977 шера.

Иштта кхояьй углеводородни бедал 13013 тонн, бензол 1115 тонн, электроэнерги 7022 эзар киловатт-сахьат, Iи 58989 гигокалори. 1977 шера балха юкъейоалаяьча 32 йоккхача организационно - технически мероприятешеи кердача техника заданешеи кходайтад 650 эзар сом.

Цу мероприятеех я ераш: Йоккха агрегат балха юкъейоалаяьй № 16 цехе изопропилбензола окислени яра. Цу агрегато духхьала цхьан шера 25 эзар тонн фенол арахец, из да № 16 йолча корпусе латтача 5 агрегато арахецар миссел;

полиэтилен арахеца № 132 йолча цехе гранулятор оттаяьй. Цо цхьан сахьата 500 килограмм продукци кийчъю.

Цу шера дикагIа овсарле йола 16 йIовхал тела аппарат, 22 насос, 224 контрольно-измерительни прибор оттаяьй заводе. Уж ювца эттача дукха а я цу тайпара паччахьалкхенна пайда беш йола мероприятеш химически завода ший балха юкъейоалаяь.

Н. ЛЫКОВА,
«Химик» яхача дукхатиражни газета редактор.

Социалистически интеграци чакхйоаккхаш я

ДОАЗОЛ ТIЕХ ГIА БОАККХАШ Я ПЛАН

Шоай къамий пятилеткай кхоалагIча шера план кхоачашъе доладеннал СЭВ-а членаш дола мехкаш. Общественни производство планагIа вIаштIехьъяккхара объективни совленех ког гIортолга а еш, тешаме лакхача темпашца дегIаух цар экономика.

«Социалистически содружество, — белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева КПСС XXV съезде, — хIанз дунен тIа эггара динамичнегIа бола экономически низ а хинна дIаэттай. Цунна юкъедоагIача мехкий индустри дIадахача укх пхе шера диазза сихагIа дегIанхай дегIаяьхкача капиталистически паччахьалкхений промышленностал».

Къаман доход — бахача наьха вахара боарам лакхбара торон общественни производство дегIаяра перспективаши белгалъеш бола лоархIамегIара хьожхам — СЭВ-а членаш долча мехкашка 1948 шераца нийсбича соахка 10-зза хIана беннабац аьнна лакхбеннаб. хIаьта дегIадаьхкача капиталистически мехкашка — 3,4-зза мара лакхбеннабац.

СЭВ-а членаш долча мехкий прогресс сихъялара дукххача даькъе гIо ду планироване паччахьалкхен доазонел «тIех гIа боахаш» хиларо: социалистически содружествана чухьа экономически социальнои дегIахара къамий планашта хадданза координаци хул.

Вежарашха долча мехкаша массе оагIорахьара цхьана леладу экономически гIулакхаш чIоагIделгеи вIаши новкъостал делгеи 1971 шера йIаьххача ханна лаьрхIа программа тIаийца ший программа а йолаш йолча социалистически экономически интеграцега гIолла хулаш да. Цу тайпарча интеграце, къахьегам социалистически хьисапе бекъара дегIаена форма ше хиларах тарра, хьахьокх цар боахама вахара дIахо интернационализаци яра прогресс.

Социалистически экономически интеграце комплексни программо, духхьал торговли дегIайоалаярочул дукха а лакхагIча лагIа тIа доахаш айду вежарашха долча мехкаша цхьана леладу гIулакхаш. Программа тIа оттадаьд, масала, Iалама ресурсаш юкъарча пайдан на цхьана караерзаелга, берригача доакъашхошта эшараш кхоачашде лаьрхIа йоккхий промышленни комплексаш цхьана хьалъелга, дIахорча дукхача шераштa лаьрхIа цар предприятештеи промышленноста бIарччача доакъоштеи юкъера коопераци чакхйоахилга.

Интеграционни процессий чулоацам ше хIара мехка производствана къамий экономикаш комплексно дегIаккхувларца цхьана дунен халкъашта юкъе специализаци яра ларда тIа латт. Хови да, содружества берригача членашта производства шерагIа йоаржае цо торо лулга, шо-шоай мехкашта меттел, партнераштa а эшараш кхоачашдара из тIа а ерзаеш. ХIаьта дукхагIча наха хIамаш хьаяр — технически прогресс сихъяра, хIамаш хьаярга дIадодар лохдара, цар дикал лакхъяра, лоацца аьлча, производства эффективность бIубенна лакхъяра а наха эшача материальнии духовнии хIамашца биззагIа кхоачамбара а тешаме некъ.

ПланагIа координаци яро лерхIар — рациональнегIа, халкъий хьашташа ма-яххара йола къамий экономикай структура вIашагIйолла торо луш йола мероприятеш цхьана кийчъелгеи халкъбоахама планашка цар учет лелаелгеи. Цу цхьан ханна белгалду цхьана хьалъеш йола предприятеш дIанийсъяр, царна финансировани еча дакъа лацар, производствана специализаци кIоаргагIеи коопераци шерагIеи яр, Iилма-технически тохкамаш дечеи разработкаш ечеи, вIаши дIа-юха лоаттаеча хIамай боарами ханаши оттаяр, кхыяраш санна йола дакъа лоацача паччахьалкхенашта лоархIаме йола проблемаш къоастаяра наькъаш. Цу дешаех хIаранега хьожача хана ларде юлл берригача партнераша экономически эффект цхьатаррарча бокъонегIа яккхара принцип. Нагахьа санна содружества члена из аьттув боацаш хете, цу тайпара соглашенеш еча дакъа лацац цо.

СЭВ-а членаш долча мехкаша 1975 шера тIаийцай хIара паччахьалкхено - доакъашхочо 1976 — 1980 шераштa оттаяьча ший пхе шера плана тIа хьахьекха, вIаши дага а даьнна оттаяь дукххача оагIорахьарча интеграционни мероприятей план. Цу тайпара дукххача оагIорахьара соглашенеш хийцца юкъеяхай къамий планашта, хIаьта из бахьан долаш вежарашха долча мехкий экономикаш «вIаши дукхагIа кхоачаш хул» царех хIаранена цунах кIезига гIойле ца а йоалаш. Iалама газ, целлюлоза, асбест, цемент, аьшка руда, никель, кхыйола хIамаш йоахеи хьаюи предприятеш цхьана хьалъяра тIаерзаяьча лоархIамегIча мероприятей перечень оттаяьй. ВIаши дага а даьнна оттаяьча плана юкъейихьача объектай берригa мах 9 миллиард сом ба.

Ший интернациональни декхара тешаме йолча Советски Союзо хьинаре дакъа лоац экономически интеграценей къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически хьисапе бекъарай юкъе. Яьча соглашенешка хьежжа вай мехко технически гIо а даьд, хIанз а ду СЭВ-а членаш долча кхыча мехкашта 1900 гаргга тайп-тайпара предприятеш, къаьст-къаьста цехаш, кхыйола объекташ хьалъяра, реконструкци яра, шеръяра. ХIаьта царех эзар совгIа яраш 1977 шу доладеннача юххье болх бе йолаялийтай.

Советски Союзо вежарашха долча мехкашта новкъостал ду технически прогресса керте латта, хадданза боахам дегIаккхувларан цар халкъий хьал-торо лакхъяран лард йоллаш дола доакъош дегIадоаладара. Вежарашха долча мехкашка йодача советски экспорта лоархIамегIара статья я машинаши оборудовании. ИйслагIча пятилетка шерашка 2,2-зза совгIа дукхагIа дIайихьай уж. СЭВ-а членаш долча мехкашцарча торговлера СССР ерригa товарооборот 1970 шераца нийсйича шозза совгIа йоккхагIа хиннай 1976 шера, хIаьта дIахо йоккхагIа хулаш хьа а йоагIа. 1978 шера вай мехка арахьарча торговлена юкъе социалистически паччахьалкхенашa лоаца дакъа 59 процент хIана хилаш аьнна хургда.

Шоай энергетически хьашташ кхоачашдара декхараш бIубенней йIаьххача ханнеи кхоачашду социалистически содружества паччахьалкхенаша. 1976 — 1980 шерашка СЭВ-а членаш долча мехкашка кхоачаргда дукха совгIа-эшашагIа доацаш 364 миллион тонн мехкдаьтта, 90 миллиард кубометр гаргга газ, 67 миллиард киловатт сахьат электроэнерги. Уж хIамаш цкъаи ахаззеи хIана яц аьнна дукхагIа я цул хьалхагIа дIадахача пхе шерарчул.

Социалистически мехкий овлангара социально-экономически лерхIараш цхьатара хиларо йиш хулийт тIа-тIа айхагIеи беркатегIеи цхьана леладеча гIулакхий керда прогрессивни формаш дегIайоалаяран юкъеяхьаран эша хьалаш вIаштIехьдаха.

СЭВ-а членаш долча мехкаша юкъ-юкъе шоайла консультацеш ю экономически дешашта, планал хьалхагIа теркалде дезараш дувц, экономикана доал дара опыт дIа-юха эц. Укх тIеххьарча шерашка планагIа цхьана леладеча гIулакхашта IотIакхийттай йIаьххача ханара целевой программаш санна йола цхьана леладеча гIулакхий форма.

СЭВ-а XXX-чеи XXXI-чеи сессешка (1976 — 1977 шш.) тIаийцар цу тайпарча программа лостамаши из кийчъяра методаши харжарца ювзаенна массехк къаьстта лоархIаме решени. Уж кхоачашъяро йиш хулийтаргья социалистически экономически интеграцех йовхкача торонех биззагIа пайда эца, гаргарчеи гаьнагIчеи перспективана лаьрхIа дукха йоккхий проблемаш цхьана къоастае.

Леонид ПЕКАРСКИЙ,
СССР Госпланерча Iилматохкама экономически института воккхагIвола Iилман болхло.

(АПН).

ДОЬЗОЛ ДЕХЬАРА

Чехословацки гIишлонхоша хьалъяь яьккхай ялхлагIча пятилетка лоархIамегIа ярех цхьа объект — «Почерады-1» яха 800 эзар киловатт мощность йола теплоэлектростанци. Из хьалъяьй Къилбаседа Чехерча кIор. боаккхача моттигашка, хIаьта цу областе сикха дегIайоагIача индустрена промышленни ток телаш а я. Станце оттаяьй хIараяр 200 эзар киловатт энерги еш йола дай-мехка хьаяь йоккхий энергоблокаш.

«Почерады-1» чехословацки теплоэлектростанцей дезала юкъе кердаяр я, хIаьта из хьалъяро хьахьокх укх пятилеткагIа мехка энергетика дегIайоалаяра керттера лостам.

СУРТА ТIА: агрегата монтаж еча.

ЧТК—ТАСС сурт.

БОКЪОНАШ ЦХЬАТАРРА ЙОАЦА ХЬОАШАЛ

Самолета лоаме тIа гIолла ше IокIалвоалаш итт эзар иен банкнотах дош ца хетачох гIаьле лотаю японски премьера Такэо Фукудас. Цунна несел деши сатувсаши Iоа кIал цунга хьежаш латт Къулба-Малхбоален Азе паччахьалкхений Ассоциаце (АСЕАН) пхе мехка лидераш.

Цу тайпара карикатура кепатеха араяьккхай «Ньюстрейтс таймс» яхача малайзийски газето Фукуда солхка визитаца цу регионa мехкашка вахa хиннача деношка. Карикатура авторо цу тIа хьахьеккад цу хана малхбузехьарча кепайоазон тIа арабаьннача хоама маIан: «АСЕАН-а кхы тайпа хоржам бац: е корта тоха Японена тIа-гIолга, е хIалакхулга...».

Селлара чIоагIа догдоахийла йовра корта а болаш ший бахьан да. ТIом сеначул тIехьа-гIарча укх- ткъаь итт совгIача шера японски капитало кIезиг-кIезига йоллаш ший бе еллай Къулба-Малхбоален Азе къоначa паччахьалкхений — АСЕАН яха регионaльни блок а яь 1967 шера вIашагIкхийттача Индонезе, Филиппина, Малайзе, Таиланда, Сингапура — чIоагIъенна яланза йола экономика.

60-гIа шераш чакхдовлаш АСЕАН-а юкъедоагIача мехкий йоккхагIйола торговни партнер а хинна дIаэттай Япони, хIаьта хIанз цар экспорта 26 процентаи импорта 24 процентаи тIахьожам лоаттабеш а я. Къаьстта доккхача даькъе японски монополей мукъагIа яха я Индонезе, Филиппинай, Таиланда арахьара торговли. Цу мехкий экономика чIоагIеи халкъий хьал-торо дикен хулга хIанз дукххача даькъе Японе индонезийски мехкдаьтта, филиппински шекари цIастен, таиландски дуга е малайзийски ананасаш ийрах тийша хургда. ХIаьта цунца цхьана Японецара торговли моцагIе а деиз АСЕАН-а мехкашта зене йолаш хьайоагIа. Масала, алхха 1975 шера японски компанеша Сингапурага дехкад шоаш цунгара ийцарел кхозза дукхагIа товараш.

Цу блока мехкех шерра пайда эц Японе капиталовложенешта а. 70-гIа шераш юкъекхоачаш американски монополенца чIоаггIа къовсам лоаттабаьчул тIехьагIа АСЕАН-а дукхагIа долча мехкашка доазол дехьарча инвесторашта юкъе хьалхарча моттиге яьнай из. Финансови гIулакхашта хIара шера дукхагIа Японех тийша хул АСЕАН-а мехкаш — хIанз цу мехкашкара цхьаь цаI цIенхаштта экономически проект мичча бесса гIерта а японски капитал юкъе ца гIорташ чакхъяккхац.

Экономикax кхоачам хинна Iац цу районера Японе хьашташ. Индокитаерча тIем тIа США эшаро японски политически экспанси шерьяра Iалаьмате чIоагIа аьттув бола хьалаш хилийтар. ВIашагIкхийттача Штаташа ши дукь доацаш дIахайтар, АСЕАН-а мехкашца Японе «къаьстта шоай тайпара» гIулакхаш леладара духьала шоай цхьаккха а хIама ца хилар. Цхьаькха оагIорахьара, маоистски Китая а, ма-дарра аьлча, даькъала дийцар цу районе японски доал оттадар — бацига къамий-кортамукъалени прогрессивни низий позицеш чIоагIлургйола хIама ца хилийтара гIоне...

Йовзаш йолча къаьнарча экономически средствашца Японе АСЕАН-а тIалоаттабеча низо лерхIар гаьнна дIахорча политически гIулакхашта да. Японе торговни экспанси, АСЕАН-а мехкаш финансови гIулакхашта цунах тийша хилийтар, «юхалургйоацаш» тесса хIамилгаш — из долла хIама цу регионера паччахьалкхенаш дупен капиталистически боахамах чIоаггIа дIатовсара, са а дегI а Токиопей Вашингтонан дIадала кийча йола моттигера буржуаззи цига хьалкхеяраи кхетаяраи тIадерзадаь да. Японски политикашта керттердар — Къулба-Малхбоален Азера къамий-кортамукъален низий толамаш дIа ца даржийтар, цу мехкий халкъаш бокъонца кортамукъа даргдолча наькъа тIа экономически духьале оттаяр.

Цхьабакъда ший хур-могар дича а японски империализма вIаштIехьдалац ше лерхIар кхоачашде. ХIанз, тIом соца ткъаь итт шу даьнначул тIехьагIа, шоай хана японски милитаристаша кхайкаяь керда «сийлахь-йоккха малхбоален-азиатски духьален сфера» хьаяра идея АСЕАН-а мехкашта хьаштдолаш яц. Шоай экономически партнерий гом шербе гIерт уж, социалистически паччахьалкхенашца политически экономически бувзамаш тувсцар. Духьаленаш хIанз а кIезига яц цар наькъа тIа. Цхьабакъда керттердар сенах латт аьлча, из латт, шоай лоIамагIа е американоки а, е японски а империализма яхар деш йола марионеткаш хила цу мехкашта ца ловш хиларах.

В. ГОЛОВНИН. (ТАСС).

«ТЕКХАРГА» ХОРША

Мехка эхчаи единицана — крона — 8 процент девальваци е аьнна решени тIаийцай норвежски правительствас. Ослора из хоам чIоагIа во хийтар «валютни текхарг» оалачунга — шоай ахчая единицашта цхьана хувцалуш йола курсаш оттаеча соглашенеца вIашагIдийзача дуккхача малхбузенавропейски мехкий группировкага гIоллярча Норвеге партнерашта.

«Текхарг» хьаяьраш — Европа керттера капиталистически мехкаш — шоаи хьакхеллачунга чIоагIа догдоахийла йолаш хиннад. Цхьабакъда 1972 шера ше хьа ма хиллинге а, Малхбузен мехкашта тIалатта йоккхийча экономически халоний боккха бала хобелар «текхарга». Цудухьа, цу тайпарча хьалашка массаза а нийслуш ма-дарра, «текхарга» уха хорш бахьан долаш соглашене доакъашхой цхьаннена тIехьа шоллагIвар волаш дIабувла баьлар. Масала, «текхаргацараз» гIулакхаш шоай хапа социадир Францеи Италеи — из вIашагIъелларех цаIаш йолчар, царна тIеххьа яхар Англи а, хIаьта соахка ахка чакхдоалаш «валютни текхарг» дIакхосса аьнна решени тIаийцар Швеце правительствас а.

Цу тайпара гIа баккха дага хиннаяр хIанз Норвеги а, хIаьта цу гIулакхо чIаггIа корзагIбаьхар цун партнераш. «Берлинске тиденде» яхача датски газето хозахета яздаьдацар, Норвеге оагIонгахьара хиннача цу тайпарча гIулакхо цIенхаштта Iоткъам бергбар группировкана юкъедоагIача кхыча мехкий финансови хьала. Партнерашта кхы кIезигагIа кхерам тIабоссабаьбацар Норвеги юкъера дIаяларах американски долларацарча къовсаме «валютни текхарга» позицеш мелъергйолаш хинна хиларо а. Цудухьа из тIабихьаб группировкана юкъедоагIача мехкий финансай министрийи центральни банкий директорийн совещане Копенгагене веначa норвежски финансай министра П. Клепиена. Скандинавски кепайоазоно белгалдаьхачох, цуи инициатор ФРГ хиннай. ХIаьта... норвежски правительствас шиЙ ахчан единицана алхха 8 процент девальваци ярах кхоачамбаьбале а, цо шекон тIа ца яккха йиш йолаш яцар — хIанз масайттазлагIа — «валютни текахарга» чIоагIал.

ХIанз «валютни текхарга» хорш яра керттерча бахьанех цаI, буржуазин экономисташта хетачох, укх тIеххьарча хана арахьарча экономически гIулакхий даькъе США-ней Малхбузен Европаней юкъера вIашдухьаленаш ирьяларах латт. Вашингтоно шиЙ хана арахьарча рынке къовсам лоаттабара американски продукце низ чIоагIбар духьа доллара курс искусственно лохъячa хана малхбузеневропейски финансови эксперташа цу сахьате хьакхайкадир, из операци эттара хьалха Iаткъаргъяраш скандинавски мехкаш да, хIана аьлча цар экономикей валюташи оик зIамагIа долаш я, аьнна. Иштта хийтта хиннар бакъ хилар — алхха дIадахача пхьан шера Швеце, Дане, Норвеге цкъа санна дуккхаза а пьаккхайкадаьд шоай къаман валютай курс лохъялар.

Норвежски крона яь хIанзара девальваци — из а иштта мехка экономически хьал цхьатарра талхарах хьахиннар, норвежски промышленноста экспортни доакъошта тIалаттача халача кризисах даьнна «беркат». Норвеге доалерча гIозарий къаьстта чIоагIа сахьувзаду, белггала аьлча, кемаш деча, металлургически, хьу чакхйоахача, текстильни промышленносте ондача даькъе. Девальваци янза яргйоацаш лаьрхIай Норвеге платежни баланса дефицит йоккхагIа хиларах. 1977 шера эггара дукхагIа Iайнад цуи ахча — 26,3 миллиард крон.

ЧIоаггIа сахьувзаш тIаийцар норвежцаша девальваци ярах йола решени. ХIамай маьхаш цхьан юккъа хувца ца лолийташ лоаттадергда аьнна правительствас дош деннадале а, крона курс хувцаро вахар кхы тIа а лелдеи къахьегамхой хьала чIоаггIа Iоткъам бен тарлу.

Капиталистически Малхбузенерча финансови халоний белгалагIа йола оагIув сенах латт аьлча, из латт, тайп-тайпарча мехкий монополистически группировкаш экономически кризисах хиниа зе шо-шоай чотах, эггара хьалхарча аргIаша шоай мелагIа болча партнерий чотах юхаметтаоттаде гIертарах. Цудухьа капиталистически мехкий валютни рынкашкарча «къовсамийи довнийи» бух хIанз укх сахьате гуш бац.

А. БОЧАРОВ, Н. ВУКОЛОВ. (ТАСС).

ХЬЕХАМЧИЙ СЛЕТ

Укх деношка парте Октябрьски райкоме хилар хьехамчий шоллагIа слет. Слете шерра дийцар цу районерча предприятешкарча къонабарий хьехамчех лаьца.

Дийза даргдац аьнна доацаш, дего къоабал а деш из гIулакх дIахьош 500 совгIа хьехамча ва районе. Царна юкъе ба шоай балха тIа хьаьнала къахьегарца, хьаькъалца, эзделца белгалбаьнна хьалхле леласраш, инженерно - технически болхлой.

Парте райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова слет хьаеллаш аьлар:

— Района партийни организаце а доккхал ду къоначар хьехамчех. Шоай гIулакх дика довза нах ба уж. Шоай хьаькъал а дега йIовхал а кагирхошта камаьрша дIателаш бола нах. Вахара никъ лохаш йолча къоначa тIехьенна оаш шоай ха, низ, йоккха опыт кхоца еш дIателарца оаха дег тIара къовбаллу шю, баркал оал шоана!

Хьехамчий декхар доккха а бехктокхаме а да. Шоаш Iомабеш бараш дика кхетабе гIерташ, цартара во оамалаш дIайоахаш, цар эхь-эздел, балхацара безам айбеш, хьехамча ше а массе оагIорахьа дегIаух. Цунах къона къахьегама тIехье хьалкхеяра доккха новкъостал а хул. Цу гIулакхо дика хьахьокх «къона болхло — хьехамча, — коллектив» яха дешаш шоайла чIоагIа дувзаденна хилар. Цу хьакъехьа хьехамчий болх дика вIаштIехьбаьккхаб вагонни депо, «Промавтоматика» НПО опытни заводе, Малхбоален электрически сетешка, кхыча дуккхача предприятешка. Дика хьехамча ва Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхо, Ленина орден лелаю вагонни депо слесарь Гончаров Василий Иванович. Из хIанз района хьехамчий Совета председатель ва.

Вагонни депо чархий цеха болхлочо Н. Г, Епхиева Iома я ваьв, кхета а ваьв иттнел совгIа къона болхло, гIозача къахьегама наькъа тIа воаккхаш.

Коммунистически къахьегама ударник, Къахьегама Сийлен орден лелаю «Промавтоматика» НПО опытни завода радиоаппаратура монтажница Свищева Евгения Федоровна я дикагIчарех йола болхло. Заводе эггара хьалха продукци кийчъяра шиЙ тамагIа денна болхло я из. Ше болх беча шийтта шера цо Iома а ваьв, кхета а ваьв 32 болхло.

Малхбоалерча электрически сетешка хьехамчий болх дика дIахьош, шоай декхар дика кхоачашдеш ва 28 кадрови болхло а къахьегама ветеран а.

Слете дукха дийцар хьехамчех а къоначa болхлоех а лаьца. Слет чакхйоалаш цуи доакъашхоша тIаийцар районерча къахьегама коллективашка дола кхайкарал.

В. МАЛЬЦЕВ, «Грозгипросельхозст р о й» яхача проектни института ВЛКСМ комитета секретарь.

СУРТА ТIА: хьехамчий слета доакъашхой.

Автора сурт.

АГИТБРИГАДО ГIОДУ

Кхаьшка а фермашка а къахьегаш болча колхозхоша дика салоIаргдолаш цар сапаргIатдаккха гIерташ ший болх махулла толашагIа вIаштIехьбаккхара оарцагIбаьннаб Дубовски культура Цlен агитбригада доакъашхой.

Укх деношка уж хилар «Путь к коммунизму» яхача колхоза комсаш лелаеча бригаде, хьайбай фермашка.

Агитбригаде ва лектор, дIаюха лела библиотека, концерте дакъа лоацараш.

Концерт дIадоладалалехьа колхозхошта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос къахьегамхошта хьалхашка оттадеш долa декхараш дIадоэзийташ, уж дикагIа кхоачашдара ладувгIаш бараш тIахьехаш къамаьл дир «Знание» общества юххьаьцарча организаце лектора Беликовас.

Колхозхоша раьза болаш тIаийцар художественни самодеятельноста доакъашхой: механизатор Демахов, хьайбаш леладархо Магомедов, жа Iу Алимов.

Хоза а дика а дар цар даьха иллеш, байташ, даь халхараш.

Цул тIехьагIа агитбригадас арахийцар «Къахьегама листокаш», цIеча утолокашка гойтара агитаци а кийчйир.

Март бутт бовш г. Краснодаре чакхйоаккхаргйолча говраш хахкара РСФСР Iан чемпионате дакъа лоацаргдола Нохч - ГIалгIайчен говрбаьреш хьакъоастабара яхьаш хилар массехк ди хьалха Грознерча къаьнача аэропорта йисте. Яхьай программа юкъе дар кхаь тайпара говраш хахкар — манеже гIолла говраш хахкар, стипль-чез, наькъа бIовхалла уттаяь тайп-тайпара духьаленаш йола кросс.

Цу массанахьа ше тIехдика говзал йолаш спортсменка йолга хьахьеккар М. Токаевас. Стипль-чезе хьалхарен кроссе шоллагIеи моттигаш яьхача цо хьалхле яьккхар троеборье а.

СУРТА ТIА: М. Токаева яхьаш чакхъяьнначул тIехьагIа.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ЗУЛАМГА ДОЛХА НАЬКЪАШ ДЕХКА ДЕЗА

Бокъонаш телхаярах болча бехктокхама хьакъехьа бераштa дувца аьнна кхайка йиггар со школе.

Бокъонаш телхаераш оахош хьагуча мишта боах, хулиган хьалахара милице болхлой мел къахьега деза, мел ха йоас еза дувцаш яр со. Аз зийча, бакьдар аьлча, безам тIабаха ладувгIаш дар бераш дувцачунга, хIаьта а башха дош хеташ дацар. Цу къамаьлаца цхьаккха тайпа гIулакх долаш дац уж, хIана аьлча классе даIараш дика бераш да, цу тайпара хIама шоай оагIонгахьара хургдоацилгах дог тийша а долаш. Из геттара дика да, хIана аьлча дика, тешаме, хьинар дола бераш цIаккха а хургдац вочa, ца доагIача гIулакхашца дакъа лоацаш.

Цхьабакъда халахет школе, ГПТУ къамаьл деча хана, зулам дарах бераштa мел бехктокхам тIабуж дувцача хана, из бакъ а деш, царна таIазар дара шоаш раьза болаш санна ладувгIаш а баьгIе, доллача хIамах шоаш кхетташехьа а. Цхьа юкъ яьннача гIолла царех цаI зулам дарах лаьцача.

Нагахьа санна бера 14 шу даьннадале, ше харцахьа даьча хIамашта хьалхара советски халкъа суда хьалхашка жоп дала деза цун. Цу ханна хозаргда хьона паргара: «Сона хайнадац», «Сона дага дацар», «Сага хIама а ца ховш из дIадарг ма дий, аьнна хетар сона».

Дага дацар сона, сага хIама а ца ховш дIадаргда моттаж вар со яхилга бокъонаш телхаечо доаха ца эша бахьанаш да. Цхьабакъда ше даь зулам гайна е ганза гучадаргдолга ха деза цунна.

Профтехобразоване управлене училищашкарча дешархошца правови дешаех лаьца кIезига болх бац, массанена а шоай бокъонаши декхараши довз царна, даьча зулама хьалхара законагIа жоп дала дезилга хов. ХIаьта а зуламаш дечарна юкъе каст - каста нийслу цар дешархой.

Сулейманов Зайнде, город Грознерча ГПТУ-11 дешархочо, Серноводски станце кхаччалца пассажирски поездаца ше цIаводаш, наьха чемодан лочкъаяьй, из бахьан долаш лаьца суд а яь чувеллав из

Город Грознерча ГПТУ-9 дешархоша Малков Александра, Щекин Александра, Лысенко-Толстокоров Юре, город Гудермесерча ГПТУ-8 дешархоша Светличный Андрея, Мовсаров Султана, Лубенцов Евгене, вежараша Станкевич Анатолеи, Викторен йолхача товарни поездаш тIара паччахьалкхен хIамаш лечкъаяьй.

Уж кхувш боагIа кагий нах бехктокхаме эзаб, хIаьта а хIанз кортамукъа ба уж. 1977 шера 4 ноябре амнистегIа мукъа а валийта, цIавена цIагIа ва Сулейманов Зайнди а.

Цхьаболча даьшта - ноаношттен кхувш боагIараштен хет, нагахьа санна кортамукъа висавале, цIагIа вахе, дешаш вале кхера везаш хIама хиннадац аьнна. Из нийса дац. Кхувш воагIар цкъа бехктокхаме эза хиннавале къаьстта зе деза цун лелар, вахара гIулакхаш.

ХIанз къаьстта чIоагIа оттадаьд цу тайпарча кхувш боагIарашца беча балха хьакъехьара дош. Дукха ха йоацаш тхо долча, кхувш боагIарий дешашта йолча инспекце, кхайка воалавир Грозненски станцерча вокзала автоматически камера чура наьха хIамаш лочкъаярах гуча а ваьнна, учете латта Басханов Рамазан, № 1 йолча Самашкински 8 шерарча школа 8 класса дешархо. Ше харцахьара хIама даьлга кхетадаьд Рамазана, ше деннача дешах тешар харц ца де гIерт из, школе ца водаш цхьаккха ди дIадахийтац, харцахьа лелац.

Иззаморг ала йиш йолаш вац Батаев Алик, Серноводске станицерча юкъерча школа 10-ча класса дешархо. Массаза а ахац школе, цаI дика отметка яц классни журнала тIа.

Цу тайпарча кхувш боагIараштен цар даьшта - ноаношттен къаьстта административни бехкаш дергда. Зуламаш даь бераш кхетадара МВД органашца, дешара заведенешца цхьана хьинаре болх бе декхарийла ба дай-ноаной. ВIаши юкъе цу тайпара бувзам ца хуле болх дIагIоргбац.

Даьшта - ноаношта ханза даргдац саг яр - яхарахи дезалахи долча РСФСР Кодекса 52 статьяга хьежжа дай-ноаной советски морала уйланца бераш хьалкхеде, уж физически унахцIена хилийта, царга дешийта, обществана пайдане гIулакхаш де уж кийчдара йоакхо е декхарийла бола.

1921 шера а тIехьа яьхад Ф. Э. Дзержинске: «Бераш — мехка кхоане, цар терко вай чIоагIагIа ме ю. уж лорадара вай къа дукхагIа ме хьег, дегIан уйланнех низ болашагIа хургда вай когаметта хьаоттаргдола ноахал». Уж дешаш тахан а тIехьа вайна мегаш да.

Г. ТРЕГУБОВА, Грознерча станце ЛОМ ИДН начальник, милице капитан.

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Ди сайрангахьа лестача юрта массе оагIорахьара кагирхой хьааха болабелар № 1 йолча Наьсар-Кертерча школе. Цу дийнахьа школе хулаш яр итт шу хьалха укхаза дийша йистебаьннарий сайре-вIашагIкхетар.

Цунга кийчо еш бар школа берригa а дешархой. Комсомольски организаце секретарь Цечоева Аьсет керте а йолаш цар хьалхxе а деиз кийчдаьдар художественни самодеятельносета концерт: дукха халхараш, иллеш, ашараш, оттаьяр зIамига пьеса.

Сайре хьаеллаш 1968-ча шера школа чакхъяьккхачарга дIайха моаршал делар школа директора А. Х. Кодзоева, дуккхача хьехархоша. ХIаьта цу хана укхаза дешаш хиннарий цIерагIа шоай хьехархошта дег тIара баркал оалаш къамаьл дир Могушкова Розас, Могушкова Томас, кхыбараша. Иштта цар дийцар шоай а шоай новкъостий а дешарах, балхах лаьца.

Тхона, цар хьехархошта, дега боккха тоам хилар царех хIиравар вахаре нийсса никъ хьа а лаьца, беркате къахьегаш хиларах. ВIашагIкхетар чакхдоалаш школа дешархоша оттадир сакъердаме концерт. Иштта безаме, хоза чакхдаьлар из вIашагIкхетар.

И. АУШЕВ, Наьсар-Кертерча № 1 йолча школа хьехархо.

Iилмахочун лекцеш

Укх деношка Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета филологически факультета студенташта, аспиранташта, преподавателашта массекх лекци ешаш хилар лингвист, филологически Iилмай доктор, профессор Ю. Д. Дешериев.

Ший лекцешка цо дийцар советски лингвистика дегIаахара керттерча наькъех, къаьстта теркам тIабахийта белгалъяьхар социальни лингвистикана хьалхашка латта проблемаш.

ХIара лекци чакхъяьлча шийга деш хиннача дуккхача хаттарашта хоадам, болаш жоп лора Ю. Д. Дешериева. ЛадувгIаш мел хиннарашта, шеко йоацаш, боккха пайда хьабаьлар цун лекцеех.

А. ТОЧИЕВА, ЧИГУ студентка.

СПОРТ

ДIайоласинай футболах йола республика чемпионат. Толамца дIайолаяьй из соахкарча шера чемпионо — «Октябрьнефть» НГДУ командас. Цо счет 3:2 а йолаш эшабир Грозненски автотранспортни предприяте футболисташ. 1 Мая цIерагIча колхоза командаца ловзаш совле яьккхар Грознерча динамовцаша (2:1). хIаьта университета командас счет 3:0 а йолаш эшайир «Грозгипронефтехим» института команда.

Къаьстта дика аьттув боалаш лайзар, шоай цаIарашка цхьаь-цаI бургац чакх ца а йоллийташ, Гудермесерча «Локомотива» наIарашка ялх бургац чутоха карагIдаьнна Аргунерча «Вайнаха» футболисташ.

Яхьай аргIанара вIашагIкхстараш укх шоаттен вокх кIираннен деношка чакхдаргда.

* * *

Барнауле чакхъяьннача кагирхошта юкъе дзю-дох РСФСР-е хьалхле яккхара яхьашка дакъа лоацаш хилар Грознерча «Локомотива» тренера СССР спорта мастера Ф. Куцеля Iоиабеш бола Нохч - ГIалгIайчен спортсменаш.

Дукха низ бола къона атлеташ вIашагIтехача цу яхьашка дика толам баьккхар вай команда шин доакъашхочо Чапаев Iумареи Марлев Iумареи. Шаккха ца эшаш чакхбаьнна уж шо-шоай дозала категорешка РСФСР чемпионаш хилар.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 МАРТ.

I ПРОГРАММА.

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Хьалхара курьер». Художественни фильм. 10.25 — — Школьниковаси Гинзбургеи скрипкаца а фортепьяноца а дIалоих Бетховена сонаташ. 15.00 — Документальни фильмай программа. 15.35 — «Ха а ха, довза а довза». Къоначa техникашта йола передача. 16.20 — «Борис Полевой творчество». 17.05 — «Бодра смена» яхача ансамбля концерт. (Болгари). 17.30 — Миллионий ленински университет. «Октябра мехка масал». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — «Хьа воI ва со, Москва». Документальни фильм. 19.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 1-гIа, 2-гIа периодаш. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 3-гIа период. 22.05 — «Иллеш доах Лили Ивановас а Бисер Кирова а. (Болгари). Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

18.00 — КПСС Центральни Комитета 1977 шера декабрьски Пленума соцамаш кхоачашде! «Профсоюзий сийдола деккар». Облсовпрофа секретара Баймурадова интервью. 18.15 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — Атеистически темаех. Советски райисполкома председатела Дадаевай къамаьл (нохчий меттала). 18.45 — Киножурнал. 18.55— «Берий хьахьехьа даьштеи ноаноштеи» (нохчий меттала). 19.20 — Автор Шукшин. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театра «Хьинар дола нах» яха спектакль (нохчий меттала).

17 МАРТА.

I ПРОГРАММА.

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Хоза маIа саг». Телевизионни художественни фильм. 11.00 — Моцарт. № 22 йола квартет кхоачашъю Московски областной филармоне квартета. 15.00 — Советски Союзаи Болгаре Халкъа Республикаиеи юкъера доттагIалени, цхьана къахьегареи, вIашиЙ новкъостал дареи хьакъехьарча договора кулгаш яздаь 30 шу дизарга. «Болгаре гIолла». Кинопрограмма. 15.45 — «Шахматни школа». Ловзаболалурий класс. 16.15 — Житомирски льнокомбината художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 16.45 — «Москва а москвичаш а». 17.15 — «Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массавар». Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бераштa йола стихаш. 18.30 — «Котало» яха полевая почта. Передача дIахьу Советски Союза турпала йоазонхочо Карпова. 19.00 — Лист. Венгерски халкъа темана йола фантази. 19.15 — «Алкоголизм». Лора беседаш. Передачана юкъе дакъа лоацаш ба медицински Iилмай доктор Рожков, медицински Iилмай кандидат Бурно, Панков. 19.45 — Центральни телевидене экрана тIа эггара хьалха. «Кхаь сахьата латта моттиг» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Салют, фестиваль!» яха кагирхой программа. 23.15 — Иллеш доах Жан Феррас (Франци). Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

18.00 — «Нептун, дIачувала боккъо я». Телевизионни фильм. 18.15 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Советски Союзаи Болгареиеи юкъера доттагIалени, цхьана къахьегареи, вIашиЙ новкъостал дареи хьакъехьарча договора 30 шу дизарга. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Дагахь латтар». Сийлахь — боккхача Дай-мехка тIема ветеранах Борщевскех дола дувцар. 19.40 — «ШиЙ деша тешаме хилар». Телевизионни документальни фильм. 19.55 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 20.25 — «Юха а хокх». Телевизионни документальни фильм.

РАДИО

16 МАРТА.

6.30 — «БIаьстаи кхашкара балхаш лакхара дикал йолаш дIахьо». Гудермесски районера передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Советски Эскара бIухой письмоех дола концерт» (гIалгIай меттала). 9.15 — «Общественни порадок лораеш». 9.35 — № 7 йолча треста Грозненски гIишлошъеча управлене монтажникий Бабаченко бригада дола музыкальни открытка. 9.45— «Болхло шийца дагавалар долаш — дикагIа вола тIахьожамхо ва». Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене цхьоадагIча гIишлошъеча монтажни управлене плотникий бригадира Точиева дувц (гIалгIай меттала). 17.00 — «Наше творчество» яха А. Ведзижева дувцар (гIалгIай меттала). 17.20 — Лирически ашараш. 17.30 — «КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума соцамаша декхарийла ву», «Октябрьнефта» мехкдаьттен гази йоаккхача управленера передача. 17.45 — «Халкъа хьал - торо лакхъяра тIехьа». Беседа. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Халкъа тIахьожам дIахьош ба» (нохчий меттала).

17 МАРТ.

6.30 — «Юртара Iуйре». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Иллеш, ашараш, халхара ашараш». 8.50 — «Социалистически яхьа дневник». 9.15 — «Атеист» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 9.35 — «Комсаш лелаярхо». 9.45 — «ДоттагIий оазаш». 17.00 — «Ангина а, пох лоралалар а, цунна дарба дар а». Лора беседа (нохчий меттала). 17.15 — «Болхлой вахар» (гIалгIай меттала). 17.35 — Болгарски ашараш. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайрийнара Грозный» (горсето гIолла). 18.30 — Ашараш.

Хьоттесил

Тахан республике гIоллеи Грознен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 1—6, Грозне 3—5 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачан а йолаш, дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана— 1—6, дийнахьа +2 +7 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05086. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 1991.